ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ. ЦАНА—PRICE $ 1.25

Беларус

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
Post address: Bielarus, P. O. Box 178, Jamaica, N. Y. 11431

Год XXXI № 310 Нью Ёрк — сакавік-травень — 1983 — March-May Vol. XXXI № 310

НА САКАВІКОВЫЯ ЎГОДКІ

(З рэфэрату др. В. Кіпеля ў Нью Ёрку 4 красавіка 1983 г.)

Хоць за прамінулыя ад 1918 году 65 гадоў беларускі нацыянальна-незалежніцкі рух мае вялікія дадатныя дасягненьні, ёсьць і шэраг сумных фактаў: Беларусь сёньня знаходзіцца ў цяжкім дэмаграфічным стане — чысты прырост жыхарства стала зьніжаецца ды ў сярэдзіне 1970-ых гадоў стаўся найменшым прыростам у Савецкім Саюзе. Распачаты яшчэ ў сярэдзіне 1950-ых гадоў выезд маладога жыхарства зь Беларусі (улады імкнуцца давесьці, што гэта — зьява дабраахвотнага парадку) прывёў да таго, што Беларусь за гэтыя тры дзесяцігодзьдзі страціла блізу міліён маладых жыхароў.

Няцікава выглядае статыстыка беларускамоўнага друку на Беларусі: абнізіўся тыраж літаратурных часапісаў „Полымя", „Маладосьць" і „Беларусь", тымчасам як тыраж расейскамоўнага „Немана" вырас у колькі разоў і становіць цяпер 120 тысячаў экзэмпляраў. Лік выдаваных пабеларуску кніжак і брашураў ды іхны агульны тыраж стаяць на месцы, а лік расейскамоўных кніжак і брашурных выданьняў бязупынна расьце.

І вось калі аналізуеш гэтыя дадзеныя, прыгадваюцца выказваньні царскіх расейскіх чыноўнікаў, зробленыя блізу сотню гадоў таму. Гэтак, у 1890 г. адзін з царскіх цэнзараў Рафальскі, калі яму сказалі, што пачалі зьяўляцца сям-там беларускія кніжкі, выказаўся: „Беларускі рух трэба прыдушыць у самым зародку, бо пасьля мы будзем мець такі самы клопат як і з Украінцамі". А ў газэце „Московские Ведомости" ў 1910 г. пісалася гэтак: „Было-бы весьма желательно, если-бы православные белоруссы, даже и белоруссы католики, высылались-бы в наши пусутющие земли".

Дык фактычна, жаданьні расейскіх чарнасоценцаў ужыцьцяўляюцца сягоньня! Насельніцтва беларускае вывозіцца, беларуская мова па гарадох сталася характэрыстыкай невялікае групы інтэлігенцыі, русыфікацыя ахапіла ня толькі горад, а й вёску.

Пасьля абвешчаньня 25-га Сакавіка Расея ўсьведаміла сабе, што калі Беларусаў ня вынішчылі да 1918 году і яны падняліся, дык трэба гэтае вынішчэньне праводзіць больш радыкальна. Для нас, Беларусаў, павінна было-б стацца таксама ясным, што абвешчаньне Незалежнасьці 25 Сакавіка 1918 г. значыць новы этап для народу: этап узмоцненага варожага наступу. Гэта значыла, што рэакцыя на абвешчаньне Незалежнасьці з боку і Расейцаў і Палякоў будзе жорсткай. Ды гэтак яно і сталася.

Ад 1920-ых гадоў на Беларусі пануе заплянаваны тэрор-вынішчэньне людзей. Спачатку ў Польшчы — працэс Грамады ды тысячы экзэкуцыяў польскае паліцыі над беларускім насельніцтвам. З другога боку мяжы пасьля невялікае адлігі ў БССР — вынішчэньне дзесяткоў тысячаў інтэлігенцыі, сялянства, моладзі (працэсы нацдэмаў, БНЦ, раскулачваньне, „ворагі народу").

Гэта толькі большыя этапы масавага вынішчэньня народу. Працягваецца гэтае вынішчэньне, ды з большай сілай яшчэ, і па Другой сусьветнай вайне, бо вораг пабачыў, што калі народ узяўся за зброю (Беларуская Краёвая Абарона, Беларуская Паліцыя й г. д.), дык значыцца рух усьцяж мацнее, а супрацьдзеяць гэтаму ўзмоцненьню можна толькі фізычным вынішчэньнем.

Аднак, калі ў сябе на тэрыторыі імпэрыі вынішчаць можна фізычна, дык вонках імпэрыі фізычнае вынішчэньне — справа ня лёгкая. Гэтае вынішчэньне мусіць прыняць іншыя формы. Формы гэтыя могуць быць розныя: ачарненьне асобаў, запалохваньне, шантаж, подкуп і г. д. Сутнасьць-жа застаецца тая самая — зьнішчыць беларускі нацыянальна-палітычны рух.

У гэтым і толькі ў гэтым аспэкце трэба разглядаць чародную спробу пашкодзіць беларускаму нацыянальнаму руху (зьнішчыць яго ўсё-ж ня ўдасца!)) справай-афэрай Лёфтуса.

Ведаючы, што фашызм яшчэ балючае пытаньне на Захадзе, яны — Лёфтус і Масква — паспрабавалі зьвязаць беларускі нацыянальны рух з нацызмам! З нацызмам у гітлераўскай форме. Варта коратка затрымацца на гэтай апошняй афэры.

Перш-наперш, чым была выкліканая гэтая справа? Бяссумлеўна, што гэтая Лёфтусавая афэра была выкліканая беларускай палітычнай дзейнасьцяй. Як мы, гэтак і нашыя ворагі добра ўсьведамляем, што наш нацыянальна-вызвольны рух, справа беларускае незалежнасьці, на Захадзе паступова здабывае і прыхільнікаў і зразуменьне. Захаду стаецца ясьней і ясьней, што для забясьпечаньня міру ў сьвеце, канечна трэба распарцыляваць маскоўскую імпэрыю, аднавіць незалежнасьць Беларусі ды іншых паняволеных сёньня народаў і дзяржаваў.

Нашая палітычная дзейнасьць паваеннага пэрыяду ў працэсе ўсьведамленьня Захаду ды абароны нашых нацыянальных інтарэсаў дае нядрэнныя вынікі. І вось гэтую дзейнасьць трэба неяк спаралізаваць, бо вынішчыць фізычна беларускіх нацыянальных дзеячоў магчымасьці ня было, усіх ня вынішчыш. Аднак збэсьціць нацыянальны рух, што да пэўнай меры падкасіла-б ягоную эфэктыўнасьць, паспрабаваць было варта.

Знайшоўся небарака Лёфтус. Справа закіпела: з уласьцівай амэрыканскаму бізнэсу энэргіяй запрацавалі тэлебачаньне, газэты, лятучкі, рэкляма. Сьледам пайшлі савецкія сродкі масавае кумунікацыі. Сфабрыкаваны быў сюжэт, у цэнтры якога рэжысэры імкнуліся паставіць беларускі рух і зьвязаць яго з нацызмам.

Задумана было яно шырака, з размахам: сотні газэтаў і тэлевізійных станцыяў загаварылі пра Беларусь. Здавалася, тут беларускай эміграцыі ня ўстояць — усіх выдадуць Саветам! Аднак ня ў той бок пайшло!

На другі-ж дзень пасьля таго памятнага паказу Лёфтуса ў травені летась, пасыпаліся ў газэты лісты-пратэсты, пачаліся інтэрвію, беларускія эмігранты пачалі тлумачыць, змушаць тэлебачаньне й газэты на адказы, выкліканая была дыскусія. А гэта было ўжо на нашу карысьць. Мы маглі вытлумачыць што да чаго, хто зьнішчаў беларускі народ, хто прадаўжае нішчыць Беларусь, якія прычыны былі, каб Беларусы пачалі супрацоўнічаць з Немцамі й г. д. Коратка — мы атрымалі рэкляму й змаглі прадставіць свой пункт гледжаньня. Гэткім парадкам і гэтая чародная афэра Масквы, каб нанесьці моцны ўдар па нашай палітычнай дзейнасьці, пайшла бурбалкай — мы з гэтага скарысталі.

Сёлетні Сакавік і леташні год — довад таму, што з нашым голасам лічацца: мы атрымоўваем тысячы лістоў, запытаньняў аб нашым руху, беларускім змаганьні, беларускай дзейнасьці. Сёлета мы атрымалі тэлеграмы ад прэзыдэнта ЗША, ад віцэ-прэзыдэнта, дзесяткоў сэнатараў, кангрэсмэнаў, Дзяржаўнага Дэпартамэнту. У выніку леташняга брутальнага нападу на нас беларуская дзейнасьць набыла новы кірунак, пашырылася, зрабіла больш канкрэтныя крокі. І гэта, бясспрэчна, заслуга нас усіх — носьбітаў ідэі Незалежнасьці Беларусі, ідэі Сакавіка!

ПАМЕРЛА ЛАРЫСА ГЕНІЮШ

Адзінай мэты не зракуся
і сэрца мне не задрыжыць:
як жыць—дык жыць для Беларусі.
А безь яе — зусім ня жыць.

Ларыса Геніюш

Менская газэта „Літаратура й Мастацтва" зь 15-га красавіка разьнесла па сьвеце сумную вестку: „7-га красавіка 1983 г., на 73-ім годзе жыцьця памерла паэтэса Ларыса Геніюш". Пад нэкралёгам падпісаліся сямёра: Максім Танк, Данута Бічэль-Загнетава, Юрка Голуб (сын Нябожчыцы), Вольга Іпатава, Уладзімер Караткевіч, Адам Мальдзіс і Аляксей Пяткевіч. Афіцыйна ад Саюзу пісьменьнікаў Беларусі, да якога паэтка не належала ў моц ейнага мінулага ды ў моц ейных перакананьняў, нічога ня было сказана ў „ЛіМ-е".

Пакольки Ларыса Геніюш ня была ў пісьменьніцкай арганізацыі, дык прозьвішча ейнае ня фігуруе нідзе і ў біяграфічных даведніках, ейны жыцьцёвы шлях — цяжкі, цярністы й авеяны рамантыкай службы Роднаму Краю — мала ве-

(Заканчэньне на б. 2-й)

ВЯЛІКОДНАЕ АРХІПАСТЫРСКАЕ ПАСЛАНЬНЕ

ДАСТОЙНАМУ СЬВЯТАРСТВУ, НАБОЖНАМУ МАНАСТВУ І ЎСІМ БАГАЛЮБНЫМ ВЕРНІКАМ НАРОДУ БЕЛАРУСКАГА

ХРЫСТОС УВАСКРОС!

У радасьці мы сьвяткуем Боскае Ўваскрошаньне, цуд над цудамі нашай веры, найвялікшае здарэньне ўва ўсёй гісторыі. Хрыстос Уваскрос! Мы вітаем адзін аднаго на Вялікдзень і праз наступныя сорак дзён. Гэтымі словамі мы вітаем родных, прыяцеляў і знаёмых.

На Вялікдзень пры хрыстосаваньні мы радасна абыймаем адзін аднаго, цалуем і выбачаемся з правінаў. Так, Дарагія мае, ня ўсе, але ёсьць і тыя закамянелыя, што ня могуць выбачаць. Госпад наш вучыў нас ня жорсткімі, а лагоднымі быць. Мы хрысьціяне, навучаныя выбачаць. „Бо калі вы будзеце выбачаць людзям правіны іхныя, то выбачыць і вам Айцец ваш нябесны" (Мц. 6:14), кажа Госпад. А сьв. ап. Павал проста загадвае: „І будзьце зычлівыя адзін да аднаго, спагадлівыя, выбачаючы адзін аднаму, як і Бог у Хрысту выбачыў вам" (Ахв. 4:32). І мы выбачым тым, хто зло чыніць нам, бо яны ня ведаюць і не сьвядомыя таго, што яны чыняць. Вітайма іх і ўсіх: **Хрыстос Уваскрос!**

На Вялікдзень словы „Хрыстос Уваскрос" рэхам разыходзяцца па ўсім сьвеце. Хрыстос Уваскрос, і ніякае слова ня можа перадаць гэтую радасьць, якую мы вычуваем у нашых сэрцах. Як мы слухаем апісаньне гэтай падзеі ў Сьвятым Пісьме, мы жагнаемся й кажам: „Слава Табе, Госпадзе, слава Табе". Мы жывём у таямніцы нашай веры й ня ў сіле належна выявіць яе.

Таямніца уваскрасеньня знаходзіцца паза магчымасьцяй ахапіць яе нашым розумам. Мы мусім перш разумець, чаму Госпад даў Сабе памерці. Сьв. ап. Павал гэтак тлумачыць: „Затым, як праз аднаго чалавека (Адама) ўвайшоў на сьвет грэх, а праз грэх — сьмерць, так увайшла сьмерць на ўсіх людзей, бо ў ім усе зграшылі" (Рым. 5:12). „Бо адплата за грэх — сьмерць" (Рым. 6:23). І далей на вышэй пастаўленае пытаньне ап. Павал ужо ясна кажа: „Хрыстос памёр за грахі нашы" (І Кар. 15:3).

Усё чалавецтва засуджанае праз грэх на сьмерць, і Бог не папусьціць у законе Сваім. Але Бог не пакінуў людзей, каб у граху памерлі. У Сваім пляне Ён учыніў шлях збаўленьня, выбачэньня, каб выбавіць людзей з граха. Нехта мусіў панесьці кару за грэх, — памерці, — за людзей, каб было ім выбачана. Гэта мусіў быць той, хто без граха, каб ягоная сьмерць магла выкупіць людзкі грэх. Сьв. эвангеліст Ян кажа: „Бо так палюбіў Бог сьвет, што Сына Свайго адзінароднага Ён аддаў, каб кажны, хто веруе ў Яго, не загінуў, але меў жыцьцё вечнае" (Ян 3:16). А Сам Госпад і Збаўца наш Ісус Хрыстос пра Сябе кажа: „Бо кажу вам, што напісанае мае выпаўніцца на мне" (Лк. 22:37). „Ён аддаў душу Сваю на сьмерць, і да злачынцаў залічаны, і панёс грахі шмат каго" (Ісая 53:12).

Госпад наш Ісус Хрыстос ажыў праз уваскрошаньне, устаў з магілы, Хрыстос уваскрос таму, бо Ён, як бязгрэшны, не заслугоўваў на сьмерць. Калі-б Ісус Хрыстос ня быў услаўлены праз уваскрасеньне , тады ўсе тыя, што ўмерлі ў Хрысту, асталіся-б мёртвымі навекі. Дзеля гэтага сьв. ап. Павал выясьняе: „А калі Хрыстос не ўвакрос, дык вера вашая бескарысная: вы яшчэ ў грахох сваіх; тады й тыя, што заснулі ў Хрысту, загінулі-б" (І Кар. 15:17-18). Але Хрыстос запраўды ўваскрос зь мёртвых. Ён жыве, каб паслужыць пакліканым на збаўленьне. Таму, што Ён жыве, мы маем вялікую надзею, „мы сталіся, паводля надзеі, спадкаемцамі вечнага жыцьця" (Ціт. 3:7).

Прарок Ісая ў натхненьні піша: „Дзіўны, Райца, Бог дужы, Айцец вечнасьці, Князь супакою. Павялічэньню ўлады й супакою ня будзе канца на пасадзе Давідавым і ў каралеўстве Ягоным, аж пакуль іх зацьвердзіць і ўмацуе ў судзе й справядлівасьці адгэтуль аж на векі. Старанасьць Госпада войска ўчыніць гэта" (Ісая 9:6-7). І ўсё гэта будзе дасягнута тым, хто верыць у тое, што Бог адкрыў нам мэту нашага існаваньня. Праз людзкое нараджаньне, як несьмяротыя істоты, праз уваскрошаньне ў валадарстве вялікага БОГА, Творца пашырыць Сваю ўладу й кіраваць будзе жыцьцём сьвятой сям'і на ўсе канцы сьвету.

Хрыстова ўваскрошаньне, як таямніца, — ня толькі гістарычнае здарэньне, але штосьці, чым мы жывём кажны дзень. Ня толькі ў апостальскія часы, але нават цяперашнім часам нязьлічона людзей, якія хутчэй жыцьцё аддадуць, чым будуць запярэчваць уваскрасеньне Хрыста. Апосталы ведалі, што іхны Госпад і Настаўнік уваскрос, таму яны борзда распаўсюджвалі Эвангельле ўваскрослага Хрыста. У гэтай веры й пераканаьні сьвятая Царква праз сорак дзён штагоду ўрачыста сьпявае „Хрыстос Анэсты! — Хрыстос Уваскрос!" І ўжо амаль 2000 гадоў вернікі радасна адказваюць „Алетос Анэсты!" — Запраўды Уваскрос!".

З гэтымі роздумамі й малітоўным пажаданьнем сардэчна вітаю ўсіх Вас з радасным Сьвятам — Уваскрасеньнем Хрыстовым.

Ласка, міласэрдзе й адабрэньне Ўваскрослага Госпада нашага Ісуса Хрыста няхай будуць з усімі Вамі, напаўняючы духовай радасьцяй сэрцы Вашыя.

ХРЫСТОС УВАСКРОС!

Вялікдзень 1983 г.
Таронта, Канада.

**З ласкі Божае пакорны МІКАЛАЙ,
Архіепіскап Беларускае Аўтакефальнае
Праваслаўнае Царквы.**

З НОВЫХ ВЕРШАЎ МІХАСЯ КАВЫЛЯ

МОЙ ПРАРОК

Дні, як сьцёртыя цэнты звоняць
У сусьветнай скарбонцы на дне,
І лятуць, як шалёныя коні,
Ня ўтрымацца за грыву іх мне...

Аглянуся назад — страшна стане:
Як ваўкі, у мае сьляды
За манашкай у чорнай сутане
Зь цяжкім стогнам ступаюць гады:

І галодныя, і халодныя
Із канцлягеру, із вайны...
Сэрца жаляць песьні родныя.
Як хатыньскія званы.

А наперад зірну — ўцехі мала:
Ваўкалакаў ня моўкне „вой",
Як скула, злом зямля набрыняла,
Вось праўвецца агнём і крывёй.

Настрадамус
зьгін сьвету прарочыць...
Ня дрыжу я: страх лёг каля ног,
Бо зь мяне ня спускае вочы
Мой Прарок — Усемагутны Бог.

21 сакавіка 1983 г.

МЫ ШУКАЕМ СВАЮ ЦАЛЯСТЫНУ...

Нечакана віновы лёг туз
У змаганьні на сьмерць і жыцьцё.
Замахнууўся чырваю Лёфтус:
Бруд іржавы з карты пацёк...

У тым брудзе, зь цёмнай начынкай,
Ёсьць уцехі крупінка адна:
Спрытны Лёфтус дурным учынкам
Нас, разьдзеленых, аб'яднаў.

Хай ня бзыкаюць лёфтусаны,
Пракапцелыя злосьцю тхары:
Я ня супраць, каб быў пакараны
Той, хто чорную подласьць тварыў.

У сям'і, кажуць, не без уроду.
Ды, ці-ж віна ўва ўсім сям'я?
Нам, сыном зь мяккім сэрцам
народу,
Гітлер, Ленін ні брат, ні сваяк.

Мы шукаем сваю Палястыну...
Сьцяг наш з сьмерцю ня йшоў, ня
ідзе.
І, як брату, Давідаву сыну
Сьмела можам у вочы глядзець.

22 сакавіка 1983 г.

„ГОЛАС АМЭРЫКІ" ПАБЕЛАРУСКУ

Як паінфармаваў пісьмова старшыню БАЗА сп. А. Шукелайця сэнатар-рэспубліканец Боб Доўл, беларуская мова будзе ўведзеная ў перадачы амэрыканскае ўрадавае радыястанцыі „Голас Амэрыкі" пры плянаваным цяпер пашырэньні ейных праграмаў. Пра гэткую пастанову „Голасу Амэрыкі" сэнатар Доўл сказаў таксама ў сваім выступленьні з нагоды 65-ых угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі (гл. „Кангрэш. Рэкорд", 25. III. '83).

BIELARUS
Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.
Subscription $ 12.00 yearly.
„БЕЛАРУС" — Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце.
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдае: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.
Выпіска зь перасылкаю — 12.00 дал. на год.
Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, могуць зьмяшчаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

ЛАРЫСА ГЕНЮШ

(Заканчэньне з б. 1-й)

дамы пераважнай бальшыні прыхільнікаў ейнае творчасьці на Беларусі, якіх, выглядае, у яе там шмат, як і ў замежжы.

Крышачку біяграфічных фактаў згадалі ў лімаўскім нэкралёгу падпісаныя пад ім сямёра сяброў, але сказалі няшмат і няпоўна, прамоўчаўшы, бязумоўна, пра факт ейнага шматгадовага зьняволеньня ў канцлягеры. Калі ў 1956 годзе паэтка вярнулася із зьняволеньня дамоў, яна ў вадным зь лістоў „на Захад" пісала пра сябе й мужа (5. VIII. 1956):

„... Мы абое яшчэ здаровыя, толькі вельмі вычарпаныя нэрвова... Часта дакучае моцны боль галавы.... Калі-б мы ізноў захварэлі — не забывайце, калі ласка, дзіцяці. Прашу пра гэта вельмі ўсіх маіх прыяцеляў. Хочацца верыць, што іх яшчэ маем...

„Муж працуе лекарам, шчасьлівы, што мае працу... Я не працую нідзе, гаспадару памалу ў нашым вельмі, вельмі старым доме. Зарабляе муж вельмі мала, але нашыя вымаганьні яшчэ меншыя, дык хапае.

„Мой брат загінуў у змаганьні... Кажны кує лёс сабе сам. Я не хацела ісьці дарогай нашага супольнага прыяцеля Максіма й таму было мне блага. Гадоў сем ня ведала навет дзе мой муж... У нашай сям'і ўсе былі моцныя. Сіла гэтая ўратавала й мяне — сіла рук і крыху сіла духа... Я моцна пастарэла, зьмянілася на твары, але — толькі на твары.

„Абыходзяцца з намі ветліва й добра, суляць працу па спэцыяльнасьці. Вельмі ветліва адкладаю гэта на пазьней. Як доўга буду адкладаць — ня ведаю...

„Ці помняць аба мне мае прыяцелі? Ня думайце, што мая прыязьнь, гэта вецер. Яна — мур, як і кажнае напісанае калісьці мною слова... Спадзяюся, што цяпер усё будзе спакойна й добра. Тут цэняць людзей працавітых і людзей добра выхаваных.

„Сьляпы лёс бывае часам і мудры, бо пасылае моцных людзей там, дзе іншым цяжка. Кажу гэта пра сваю папярэднюю кватэру. Там часта мяне называлі не маім імём, а ,матуляй', маткаю дзяцей векам старэйшых і ад мяне. Гэтак было. Пісаць больш не выпадае. Баюся болю галавы... Шчыра цісну рукі... — Л. Г.".

Біяграфія Ларысы Генюш — гэта перш-наперш біяграфія духу й замілаванасьці сваім краем, сваім народам, справаю службы яму. Данута Бічэль-Загнетава, якую лучыла зь Нябожчыцай паэтычная творчасьць і глыбокая дружба, гэтак пачынае свой уводны артыкул да Генюшынага апошняга зборніка вершаў „На чабары настоена" (Менск, выд. „Маст. літ.", 1982):

„Ларыса Генюш стварае свае вершы, быццам прадзе дзівосны кужаль і тчэ на бабуліных кроснах узоры ў ромбікі зь беларускіх патаемных слоў".

Пра сябе ў друку Нябожчыца ня шмат пакінула вестак. Ці не найпаўней ейная біяграфія дасавецкага пэрыяду задакумэнтаваная ў менскай „Беларускай Газэце" (№79 за 25. X. 1942), дзе разам з аўтабіяграфічнай даведкай была зьмешчаная й падборка з кагадзе тады выданага ў Празе ейнага першага зборніка вершаў „Ад родных ніў". Паэтка пісала:

„Я нарадзілася 27. VII. 1910 г. ў Жлобаўцах, Баўнянскай воласьці, Горадзенскага павету. Дзявочае маё прозьвішча — Міклашэвічанка. Род наш стары, беларускі, паходзіць з Крынак, зроденны там з старымі лясунамі, чамялямі, шараметамі і інш. З часоў сусьветнае вайны засталося мне ў памяці суровае ўцякацтва і паварот у 1919 г. ў родныя Жлобаўцы. Пачатковая польская школа і польская гуманістычная гімназія ў Ваўкавыску — мая адукацыя. Беларускаю школай былі для мяне нашыя сяляне й вёска, асабліва моладзь. Ад яе я пачула першы раз, апрача народных нашых песьняў, і ,Жыў на сьвеце Лявон'. Яе долю перажывала ў сваім, можа крыху дзікім, але вельмі гарачым сэрцы. Супроць строгіх, часта нават актыўных пратэстаў бацькоў, якія ўважалі сябе ,панамі', нейкая салодкая, незразумелая сіла цягнула маё сэрца ў сяло. Пах торпы і лёну, які я чула, праяжджаючы праз вёску, вабіў мяне заўсёды за стол да сваіх. Кажная нашая сялянка была для мяне як маці, кажная дзяўчына — сястра. Пачуцьцё маё мне шчыра адплачвалі.

„У 1934 г. я выйшла замуж за др. Янку Генюша, які першы даў мне нашы кніжкі, адкрыў мне вочы на мінуўшчыну нашую й крыўды, якія мы цярпелі на нашай роднай зямлі. Чытаў мне Купалу.

„У 1938 г. я мусіла выехаць у Прагу, дзе жыў і студыяваў мой муж. У мяне ўжо быў прыгожы хлопчык. Я тут сустрэлася з нашай эміграцыяй, але ейныя інтарэсы не заспакоілі маіх жывых парываньняў, я зноў вярнулася сэрцам і думкамі ў нашае сяло.

„Пачаліся вялікія падзеі. Сэрца пачало бушаваць ахвотай да творчае, запраўднае працы для Краю. Зьявіліся нашыя палонныя, хацелася сьпяваць ім нешта роднае, нешта добрае, нешта сваё — таму я пачала пісаць. Я пішу ўжо ад школьных гадоў. Нешта пасылаць у друк — ня было неяк сьмеласьці. Сяньня-ж, калі знаю больш нашую мінуўшчыну, нашыя крыўды й нашыя правы — не магу ня пісаць, ня клікаць сваіх дарагіх братоў да змаганьня, да найбольшых ахвяраў і чынаў для пакрыўджанага нашага народу. Не магу стрымаць ужо гэтае буры, якая сабралася ў набалелых грудзёх із крыўдаў, сьлёзаў і болю Нашай Зямлі. — Ларыса Генюш.".

Паэзія Ларысы Генюш — гэта ня толькі „боль Нашай Зямлі", гэта таксама й баёвы, аптымістычны дух Нашай Зямлі, нязломнасьць волі „жыць для Беларусі". Пра гэта сьветчыць безьліч ейных цудоўных сьпеўных вершаў, частка якіх пакладзеная на музыку. Да ліку іх належыць і верш „Ня сумуйце", які паэтка напісала ў гадох ваеннага ліхалецьця — якраз, магчыма, з думкай пра „нашых палонных", ад сустрэчы зь якімі ёй „хацелася сьпяваць нешта роднае, добрае". Маральная моц гэтага верша, як і ўсяе ейнае творчасьці, патрэбная й нам сяньня ў мамэнты цяжкіх стратаў, ростані з тымі, зь кім мы доўга былі й каго любілі:

Ня сумуйце, дзяцюкі, вясною,
на магілы гледзячы сяброў —
жалем нашых ранаў не загоіш
і цяжкіх ня сьцінеш ланцугоў.
Ня сумуйце, дзяцюкі, па сёлах
і па вочах кінуных дзяўчат —
бо змаганьне пеніцца, як солад,
маладыя поклічы гучаць.
Ня сумуйце, дзяцюкі, па долі,
ня хілеце гордай галавы,
бо ня з жалю, толькі з ранаў, болю,
воля толькі родзіцца з крыві.
Ня сумуйце, дзяцюкі, начамі —
ўжо ня дасца спутаць вольны дух!
Мы былі і будзем Крывічамі
ад хваль Угры аж па сіні Буг!

Вечная памяць Ларысе Генюш. Ейны бадзёры дух будзе заўсёды з намі, з нашым народам, у змаганьні за правы й свабоду Беларусі.

Арсень Загорны

СПАДЧЫНА Л. ГЕНЮШ

Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва зьбірае матар'ялы — лісты, рукапісы вершаў, успаміны ды іншыя дакумэнты й сьветчаньні — зьвязаныя з жыцьцём і творчасьцяй нядаўна памерлае сьв. пам. Ларысы Генюш.

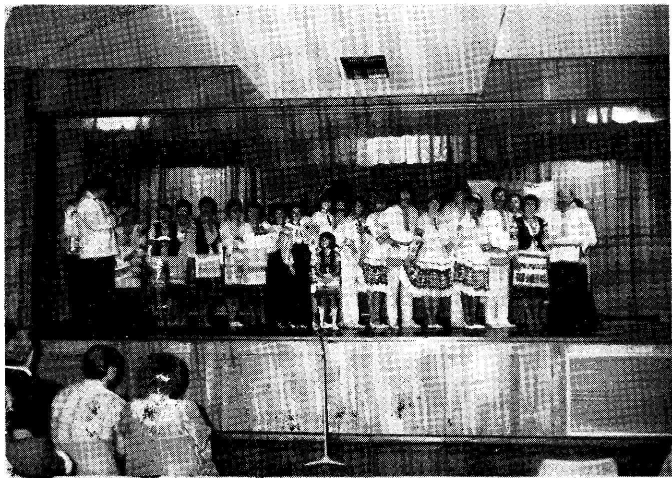
Матар'ялы просіцца слаць на наступны дрыс:

Byelorussian Institute of Arts & Sc.
230 Springfield Ave.
Rutherford, N. J. 07070
U.S.A.

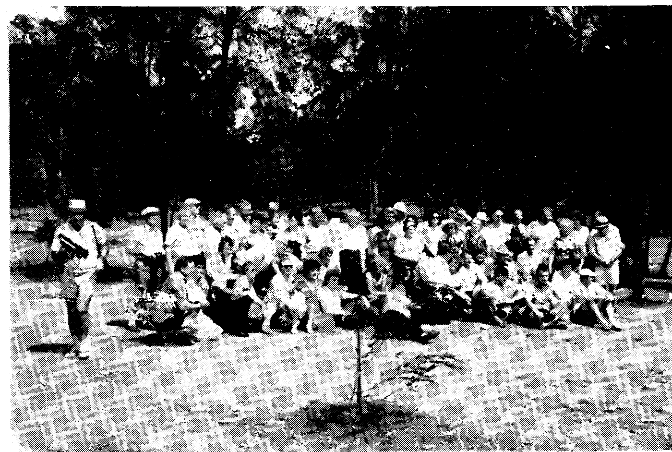
65-Я ЎГОДКІ АКТУ 25 САКАВІКА

У АДЭЛЯЙДЗЕ (АЎСТРАЛІЯ)

65-я ўгодкі абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі былі адзначаныя сёлета ў Адэляйдзе вельмі ўрачыста 27 сакавіка. Упяршыню былі запрошаныя на сьвяткаваньне госьці: старшыня Аддзелу Этнічных Справаў на Паўдзённую Аўстралію сп. Б. Крумінс, старшыня Рады Этнічных Групаў у Пдз. Аўстраліі сп. І. Гулбіс, старшыня Лятувіскага Аб'еднаньня ў Адэляйдзе сп. І. Замойскіс ды заступнік старшыні Сэрбскага Аб'еднаньня ў Пдз. Аўстраліі сп. Драгацэвіч.

Удзельнікі канцэрту на 5-й Сустрэчы Беларусаў Аўстраліі ў Сыднэі 30. XII. 1982 г.

Пікнік 5-е Сустрэчы Беларусаў Аўстраліі 1. I. 83 (гл. „Беларус" №308-9)

Надвор'е стаяла цудоўнае. Прыемная пагода дала магчымасьць госьцям разгледзець наш беларускі куточак, нашу ўтульную сядзібу, якая наведвальнікам вельмі спадабалася сваім акуратным упарадкаваным выглядам.

Сьвяткаванне, як яно водзіцца з году ў год, пачалося багаслужбай. Царква была запоўненая людзьмі. Сьв. Літургію адправіў а. Аўген. У часе малебну стаяла ганаровая варта зь беларускім і аўстралійскім сьцягамі, а паабапал сьцягоў — нашы юначкі ў нацыянальнай вопратцы. Па сканчэньні малебна хор пад кіраўніцтвам рэгента Міхася Бурноса прапяяў „Многая лета" гіерархам БАПЦ: Мітрапаліту Андрэю, Архіепіскапу Мікалаю й Епіскапу Ізяславу ды ўсяму беларускаму сьвятарству й народу.

Па царкоўна-рэлігійных абрадах адбылася афіцыйная частка, якую адчыніў старшыня парахвіяльнае рады сп. К. Станкевіч. Хор пад кіраўніцтвам сп. Бурноса й пад акампанімэнт акардыяніста М. Кандрусіка выканаў гімн „Мы выйдзем шчыльнымі радамі". Сп. Станкевіч прадставіў гасьцей, прачытаў прысланыя прывітаньні ды зрабіў зьмястоўны рэфэрат на тэму дня. Рэфэрат паангельску аб гісторыі 25 Сакавіка прачытала сп-ня Натальля Якша.

Старшыня Аддзелу Этнічных Справаў сп. Крумінс у вельмі цікавай прамове гаварыў пра 25 Сакавіка й беларускую дзяржаўнасьць да 1795 году, а таксама пра далейшае змаганьне Беларусаў за незалежнасьць. Далей прамоўца адзначыў, што Аўстралія, як шматкультурная дзяржава, наколькі можа дапамагае сваім этнічным групам арганізаваць этнічныя школы, прызнае замежныя дыплёмы, дае грашовыя дапамогі й г.д. Сп. Крумінс пажадаў Беларусам Аўстраліі, каб перахоўвалі сваю мову, традыцыі, культуру ды перадавалі гэтае духовае багацьце сваім нашчадкам.

Старшыня Рады Этнічных Групаў сп. Гулбіс, прывітаўшы Беларусаў з угодкамі незалежнасьці, пажадаў, каб Беларусы дэманстравалі перад вольным сьветам сваю жывучасьць і справу змаганьня за дэмакратычную Беларусь.

Сп. Замойскіс таксама вітаў з 65-мі ўгодкамі ды зазначыў, што беларускі й лятувіскі народы калісьці змагаліся разам за сваю незалежнасьць ды заклікаў да лятувіска-беларускага супрацоўніцтва і ў далейшым змаганьні за незалежнасьць абодвых народаў.

Па афіцыйнай урачыстасьці а. Аўген блаславіў ежу на сталох, пачаўся супольны абед, падрыхтаваны нашымі руплівымі жанчынамі. Час мінаў пры гутарках ды інфармаваньні гасьцей аб жыцьці Беларусаў у Аўстраліі й вольных краінах Захаду.

Тады пачалася мастацкая частка пад кіраўніцтвам нястомнага сп. Міхася Бурноса, што аддае ўсе свае сілы й здольнасьці на карысьць беларускага царкоўна-грамадзкага жыцьця ў Адэляйдзе. Хор выканаў тры песьні: „Падняты родны сьцяг дзяржавы", „Шкода-шкода мне краіны" ды „Раманец". Танцавальны гурток „Лявоніха' зачараваў гледачоў „Крыжачком", ансамбль выканаў „Беластоцкую зямлю" й „Не пагаснуць зоркі ў небе", ды зноў танцавальны гурток — „Мяцеліцу". А на заканчэньне нашы знатныя сьпявачкі Вольга Бурнос і Галіна Кандрусік прапялі жартоўныя „Беларускія прыпеўкі". На працягу ўсяе мастацкае часткі заля гудзела адвоплескаў публікі.

Беларускае Аб'еднаньне ў Паўдзённай Аўстраліі й парахвіяльная рада прыходу сьв. Пятра й Паўла выказваюць шчырую падзяку ўсім, хто ўзяў актыўны ўдзел у арганізацыі й правядзеньні нацыянальнага сьвяткаваньня.

Янка Яр

У МЭЛЬБУРНЕ (АЎСТРАЛІЯ)

У Мэльбурне 65-я ўгодкі 25 Сакавіка сьвяткавалі двойчы: 20 сакавіка ў парахвіі БАПЦ і 27 сакавіка ў Беларускім Доме.

20-га сакавіка а. А. Кулакоўскі пасьля Літургіі адслужыў малебен за Беларускі Народ. У прыцаркоўнай залі адбыўся зрыхтаваны сястрыцтвам парахвіі пачастунак з праграмай — кароткім інфармацыйным дакладам на тэму дня й мастацкай часткай пад кіраўніцтвам сп-ні Т. Басарыновіч. Дзяўчаткі ў нацыянальнай вопратцы выканалі тры беларускія песьні пад акампанімэнт гітараў. Удэкараваная кветкамі заля была поўная людзей. Настрой быў сьвяточны й прыемны.

27-га сакавіка ў Беларускім Доме адбылася, ладжаная Беларускім Цэнтральным Камітэтам, акадэмія. Пачалася яна тым, што мяшаны хор пад кіраўніцтвам сп-ні Л. Яцкевіч выканаў аўстралійскі гімн і беларускі рэлігійны „Магутны Божа".

Сп. У. Сідлярэвіч, старшыня БЦК, фармальна адчыніў акадэмію, прывітаў прысутных, якіх зьйшлася поўная заля, ды прачытаў прывітаньні ад Беларускага Вызвольнага Фронту, Беларускае Цэнтральнае Рады, Рады Беларускае Народнае Рэспублікі, Кангрэсавага Камітэту ў Чыкага, Каардынацыйнага Камітэту ў Канадзе, Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі, Беларусаў у Сыднэі і ў Адэляйдзе.

Сп-ня Г. Груша прачытала прывітаньні ад Фэдэральнае Рады Беларускіх Арганізацыяў у Аўстраліі, а сп. М. Скабей прачытаў верш-прывітаньне ад Ларысы Генюш.

Рэфэрат на тэму дня зрабіў сп. М. Нікан. Хвілінай цішы была ўшанаваная памяць тварцоў Акту 25 Сакавіка ды ўсіх змагароў за Беларусь. Па кароткім папаўняльным рэфэраце пра БЦР сп. У. Сідлярэвіча пачалася мастацкая частка.

Мяшаны хор пад кір. сп-ні І. Яцкевіч выканаў дзьве песьні: „Падняты родны сьцяг" і „Ох, ты Нёман-рака". Па дэклямацыях вершаў Натальлі Арсеньневае (сп. Скабей — „Ён" і сп-ня Вера Шайпак — „Беларусь") ансамбль дзяўчат пад кір. сп-ні Т. Басарыновіч, пад акампанімэнт гітараў, прыгожа выканаў тры песьні: „Ой, хацела мая маці", „Хлопец пашаньку пахае" й „Ручнікі" ды пратанцаваў адзін народны танец. Выканальніцы былі ўзнагароджаныя за гэта гучнымі воплескамі.

Сп. П. Гуз прачытаў верш „Гамоняць праўды дзьве" Алеся Салаўя, а сп-ня Л. Яцкевіч — верш „Ня плач".

Жаночы хор выканаў дзьве народныя песьні: „Шумяць лясы зялёныя" й „Радзілася ў Беларусі". Мяшаны хор прапяяў „А там у полі" ды гімнам „Мы выйдзем шчыльнымі радамі" закончыў мастацкую частку.

Сп. У. Сідлярэвіч, зачыняючы акадэмію, падзякаваў удзельнікам мастацкае часткі за працу, а прысутным — за прыбыцьцё.

Завяршылася сьвяткаваньне прыемным сяброўскім вечарам.

М. Нікан

У ЛЁНДАНЕ (АНГЕЛЬШЧЫНА)

Угодкі Незалежнасьці адбыліся тут 25 сакавіка ў залі Беларускае Бібліятэкі й Музэю імя Ф. Скарыны й былі арганізаваныя ўправаю лёнданскага аддзелу Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі. Акадэмію адчыніў старшыня аддзелу сп. Я. Сяўковіч. Прывітаўшы прысутных з угодкамі слаўнага Сакавіковага Акту, ён папрасіў ушанаваць хвілінай цішыны памяць усіх тых, што змагаліся за ўжыцьцёўленьне гэтага Акту ды аддалі ў змаганьні сваё жыцьцё. Былі зачытаныя прывітальныя тэлеграмы й лісты ад Старшыні Рады БНР др. Язэпа Сажыча, начальніка Галоўнага Штабу Беларускага Вызвольнага Фронту Д. Касмовіча, старшыні Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня сп. Антона Шукелайця, старшыні Беларускага Цэнтральнага Камітэту ў Вікторыі (Аўстралія) сп. У. Сідлярэвіча, ад Згуртаваньня Беларусаў Канады з подпісам сакратара др. Раісы Жук-Грышкевіч ды ад сакратара ЗБВБ сп. Н. Навары, які знаходзіцца ў шпіталі й цяжка хворы.

На тэму дня, апрача сп. Я. Сяўковіча, прамаўлялі сп.сп. Я. Міхалюк, старшыня ЗБВБ, і сп. А. Здановіч, які адзначыў, што Акт 25 Сакавіка—гэта фундамэнт адраджэньня дзяржаўнасьці Беларусі, на карысьць чаго працуюць расьселеныя па цэлым шырокім сьвеце Беларусы, выконваючы, дзе-б яны ні жылі, ролю амбасадараў свае Бацькаўшчыны. У дадатак сп. Здановіч прачытаў верш Алега Салтука „Беларусы".

Акадэмія закончылася беларускім нацыянальным гімнам.

За супольнымі сталамі вечар перайшоў у сяброўскую сустрэчу, якая доўга трывала ды ў часе якое быў праведзены збор ахвяраў на фонд БНР.

А.З.

65-Я УГОДКІ АКТУ 25 САКАВІКА

У ПАРЫЖЫ (ФРАНЦЫЯ)

Сакавіковае сьвяткаваньне сёлета было праведзенае 20 сакавіка. Як і папярэднімі гадамі, адбылася ў Беларускай капліцы пры Армянскай катэдры багаслужба, адпраўленая нашым сьвятаром і прыяцелем Архімандрытам Аляксандрам Надсонам зь Лёндану. На багаслужбе мы мелі радасьць чуць царкоўна-славянскія сьпевы, выкананыя сыцілым французскім хорам, якім кіруе адзін прыяцель нашага інжынера Лявона Шыманца. Дык Французы, якія сьпявалі імшу, можна сказаць, маліліся за незалежнасьць нашае далёкае Бацькаўшчыны, гэтак як і ўсе Беларусы-ўдзельнікі багаслужбы із сваімі жонкамі й дзецьмі. Быў таксама і сьпяваў да імшы ангельскі прыяцель Беларусаў, госьць зь Лёндану — сп. Гай Пікарда.

Па багаслужбе, у памешканьні Беларускае Каталіцкае Місіі ў Францыі і „Хаўрусу" на вул. Гравіе руплівыя жанчыны падрыхтавалі смачны пачастунак. У часе абеду прамаўлялі на тэму дня Архімандрыт А. Надсон і сп. Міхась Наўмовіч, старшыня „Хаўрусу". Быў праведзены збор ахвяраў на Дар Сакавіка й на Бібліятэку імя Скарыны ў Лёндане.

Хіба-ж нікому ня трэба дзякаваць за шчырую ахвярнасьць суродзічаў, бо духовая карысьць была ўзаемная. Дзякуючы ўгодкам 25 Сакавіка, удзельнікі сьвяткаваньня разьяжджаліся духова ўзмоцненыя, з прыемнымі ўспамінамі аб супольна праведзенай нядзелі.

М. Смага

У ЧЫКАГА (ЗША)

Беларусы гораду Чыкага й ваколіцы, згуртаваныя ў Каардынацыйным Камітэце, якія сёлета абходзяць 10-годзьдзе свайго існаваньня, адсьвяткавалі 65-ыя ўгодкі абвешчаньня незалежнасьці БНР вельмі ўрачыста ў нядзелю 27 сакавіка.

Як і апошнімі гадамі, сьвяткаваньню папярэднічала невялікая, але вельмі ўдалая выстаўка, прысьвечаная 25-му Сакавіку і ўпрыгожаная экспанатамі народнага мастацтва, у „лёббі" (фае) грамадзкага цэнтру імя Рычарда Дэйлі. Цэнтар гэты, а найбольш ягонае фае, у якім амаль штодня ў абедні перапынак адбываюцца музыкальныя й вакальныя канцэрты, розныя паказы, а нават і танцы, становіць душу гораду і блізу цэлы дзень запоўнены пераходнай публікай, якая мела нагоду на працягу трох тыдняў агледаць нашую, хоць і невялікую, але эстэтычна ўладжаную выстаўку.

У нядзелю 20 сакавіка на праграме Беларускага Радыё ў Чыкага, кіраўніком якога — інж. Нікодам Жызьнеўскі, інж. Іван Касяк у кароткай і зьместоўнай прамове падаў гісторыю 25 Сакавіка і ейны далейшы ход аж да 2-га Кангрэсу ў 1944 годзе. Далей Міхась Б. сказаў вельмі прыгожа патрыятычны верш, а сп. Н. Жызьнеўскі ў гарачых словах запрасіў усіх Беларусаў і прыяцеляў да ўдзелу ў сьвяткаваньні 25 Сакавіка ў наступную нядзелю.

У дзень 25 сакавіка на будынку гарадзкой управы быў вывешаны бел-чырвона-белы сьцяг і ён красаваўся разам з амэрыканскім і гарадзкім сьцягамі.

25 сакавіка, дзень на які прыпадала таксама сьвята Благавешчаньня Прасьвятое Дзевы, грамадка Беларусаў сабралася вечарам у каталіцкай царкве Хрыста Збаўцы, каб узяць удзел ува ўрачыстай багаслужбе ды памаліцца за Беларусь і беларускі народ.

Самая ўрачыстасьць сьвяткаваньня распачалася ў нядзелю 27 сакавіка багаслужбамі ў абедзьвюх цэрквах: праваслаўнай Сьвятога Юр'я і каталіцкай Хрыста Збаўцы.

Папаўдні ў прыгожай залі Рыджэнсы Ін сабраліся вялікай грамадой Беларусы й запрошаныя госьці з Чыкага й ваколіцы на ўрачысты банкет.

Урачыстасьць распачалася амэрыканскім нацыянальным гімнам у выкананьні хору Беларусаў Чыкага пад кіраўніцтвам сп. Амброжага Сірса і акампанімэнт на акардыёне сп. Язэпа Малі. Прыгожую, поўную рэлігійна - патрыятычнага зьместу малітву сказаў настаяцель парахвіі Сьвятога Юр'я — Варнава Санчык у беларускай і ангельскай мовах. Сп. Нікодэм Жызьнеўскі, які вёў праграму, папрасіў прысутных ушанаваць хвілінай цішыні ўсіх тых, што аддалі жыцьцё за вызваленьне Беларусі. Сп. Васіль Пунтус, старшыня Каардынацыйнага Камітэту, у гарачых словах прывітаў гасьцей і суродзічаў, па чым пачаўся абед.

Па абедзе сп. Н. Жызьнеўскі прадставіў прысутным запрошаных гасьцей. Студэнт Янка Рамук прачытаў праклямацыю губэрнатара Штату Ілінойс Джэймса Томпсона, якой ён абвясьціў дзень 25 сакавіка днём Беларускае Незалежнасьці ў штаце. Сп. Рэй Уайт прачытаў праклямацыю мэра гораду Чыкага Джэйн М. Бырн, а сп. Н. Жызьнеўскі прачытаў прывітаньні й тэлеграмы ад беларускіх арганізацыяў і асобаў.

Сёлета сьвяткаваньне мела гонар гасьціць Старшыню Рады Беларускай Народнай Рэспублікі на чужыне др. Язэпа Сажыча, які прывітаў усіх прысутных ды горача заахвочваў да супольнай і згоднай працы для дабра нашай дарагой Бацькаўшчыны.

Сп. Пётр Нягода прачытаў прывітаньні ад Прэзыдэнта Беларускай Цэнтральнай Рады сп. Нікандара Мядзейкі.

Ад вялікага прыяцеля Беларусаў кангрэсмэна Франка Анунцыё, які зьмясьціў у „Запісах" Кангрэсу ЗША абшырную прамову пра Беларусь і 25-га Сакавіка, вітаў ягоны асабісты прадстаўнік сп. Джэймс Паркэр, які ўжо колькі гадоў узапар бярэ ўдзел у нашым сьвяткаваньні Незалежнасьці.

Ад Украінцаў вітаў Беларусаў др. Міраслаў Харкевіч, старшыня чыкагаўскага аддзелу Ўкраінскага Кангрэсавага Камітэту Амэрыкі. Таксама ад Украінцаў прамаўляў пастар Алекса Гарбузюк, старшыня Ўсеўкраінскага Эвангельскага Таварыства Амэрыкі й Канады.

Галоўны рэфэрат на тэму дня прачытаў інж. Іван Касяк, даючы слухачом кароткі нарыс гістарычных падзеяў, якія прывялі да абвешчаньня незалежнасьці Беларусі, і пра далейшы ход падзеяў аж да другога Ўсебеларускага Кангрэсу. Рэфэрат быў прачытаны ў абедзьвюх мовах.

Пачынаючы мастацкую частку, сп-чна Ірэна Рамук прачытала па-ангельску верш Янкі Купалы „А хто там ідзе?". Хор выканаў прыгожа дзьве песьні: „У гушчарах" і „Я ад вас далёка".

Айцец Архімд. Уладзімер Тарасэвіч сказаў у абедзьвюх мовах прыгожую рэлігійна-патрыятычную малітву падзякі. Пасьля малітвы хор з удзелам усіх прысутных адсьпяваў беларускі нацыянальны гімн. Кароткай падзякай старшыня Каардынацыйнага Камітэту сп. Васіль Пунтус закончыў урачыстасьць.

На гэтым месцы належыцца вялікая падзяка: сп-ні Веры Рамук за арганізаваньне хору, што ня было лёгкім; сп. Амброжаму Сірсу за кіраўніцтва; сп. Язэпу Малю за акампанімэнт і помач на сьпеўках ды ўсім харыстам, якія пасьвяцілі так шмат часу й акуратна прыходзілі на сьпеўкі; Каардынацыйнаму Камітэту за арганізацыйную працу, а таксама ўсім удзельнікам праграмы ды ўсім тым суродзічам і прыяцелям, якія сваёй прысутнасьцяй ушанавалі гэтую так дарагую беларускаму сэрцу урачыстасьць.

А.Б.

У НЬЮ ЁРКУ (ЗША)

Галоўная ўправа Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня ды ўправы БАЗА акругі Нью Ёрк і аддзелу ў Нью Джэрзі супольна з Арганізацыяй Беларуска-Амэрыканскае Моладзі ладзілі сёлета ўгодкі Незалежнасьці Беларусі ў нядзелю 27 сакавіка. Сьвяткаваньне адбылося ў прасторнай залі гатэлю Голлорэн Гаўз у Мангатэне — упяршыню ў форме банкету.

Як і папярэднімі гадамі, загадзя былі высланыя лісты ў Белы Дом, Дзяржаўны Дэпартамант, а таксама кангрэсмэнам і губэрнатарам штатаў, у якіх жывуць Беларусы, зь інфармацыяй пра 65-ыя ўгодкі абвешчаньня незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі. Да сваіх сяброў і суродзічаў галоўная ўправа БАЗА разаслала ліст-заклік узяць удзел у сьвяткаваньні, каб супольна прадэманстраваць адпор кампаніі паклёпаў на добрае імя амэрыканскіх Беларусаў, якую апошнім часам павялі некаторыя дзейнікі ў ЗША разам з савецкай прапагандай. Людзі адгукнуліся, не зважаючы на праліўны дождж у дзень сьвята.

Урачыстасьць адчыніў сп. Антон Шукелайць, старшыня галоўнае ўправы БАЗА, прачытаўшы прывітаньне ад Старшыні Рады БНР др. Язэпа Сажыча.

Заміж звычайнага пры гэткіх нагодах выкананьня амэрыканскага гімну, Антон Бартуль, вучань пэрадапошняга году сярэдняе школы, сказаў перад амэрыканскім сьцягам урачыстае Абяцаньне Вернасьці.

Сьвятар БАПЦ а. Аляксандар Яноўскі сказаў малітву.

Др. Янка Запруднік, які вёў далей акадэмію, прачытаў прывітальную тэлеграму ад Віцэ-Прэзыдэнта ЗША Джорджа Буша.

Праклямацыі Беларускага Дня мэрам гораду Нью Ёрку ды губэрнатарамі штатаў Нью Ёрк, Нью Джэрзі й Канэтыкат прачыталі, адпаведна, сп-чна Раіса Станкевіч, сп. Віктар Тур, сп. Юрка Азарка й сп-ня Ларыса Дубовік.

Была прачытаная прамова кангрэсмэна Джозэфа Адаба, напісаная ім адмыслова з нагоды гэтае ўрачыстасьці (зьмешчаная ў афіцыйным органе Кангрэсу „Конгрэшнал Рэкорд" за 25 сакавіка).

У мастацкай частцы праграмы выступілі зь вялікай удачай тэнар-саліст і гітарыст Данчык Андрусышын з чатырма беларускімі песьнямі ды танцавальны ансамбль „Васілёк" (6 параў пад кіраўніцтвам др. Алы Орса-Рамана) з трыма беларускімі народнымі танцамі.

Была прынятая рэзалюцыя ў справе беларускіх перадачаў у „Голасе Амэрыкі".

Урачыстасьць закончылася супольным адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

З.

У НЬЮ ЁРКУ

Угодкі 25 Сакавіка адзначаліся ў нядзелю 3 красавіка Беларуска-Амэрыканскім Аб'яднаньнем ў царкве сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычманд Гіле. Багаслужбу адправіў а. Грэгары, хорам кіраваў сп. С. Жамойда. Хор папоўніўся добрым басам сп. Пётры Конюха й пяялася даволі ўрачыста й магутна. Перад малебнам за Беларускі народ а. Грэгары выказаў свае пажаданьні з нагоды сьвята ўгодкаў 25 Сакавіка. Служба была ўрачыстая, настрой малітоўны. У часе малебну ў царкве стаяла варта із сьцягамі.

Акадэмія адбылася ў залі пад царквою. Старшыня БАА сп. К. Мярляк адчыніў акадэмію ды сказаў уступное слова, вельмі зьместоўнае й патрыятычнае. Хвілінаю цішыні была ўшанаваная памяць змагароў за незалежнасьць Беларусі.

Сын сп. Мерляка Вінцусь прачытаў паангельску праклямацыі Дня Беларускае Незалежнасьці губэрнатарамі штатаў Нью Ёрк і Пэнсыльванія ды мэрам гораду Нью Ёрку. Атрыманыя былі таксама праклямацыі ад штатаў Нью Джэрзі й Канэтыкат. Ува ўсіх іх выказаныя сымпатыі да Беларускага народу ў ягоным змаганьні за незалежнасьць.

Пасьля быў папрошаны др. Вітаўт Кіпель прачытаць рэфэрат. Гэта быў запраўды выдатны рэфэрат і зь цікавасьцяй выслуханы. Дакладчык прааналізаваў пэрыяд газэты „Наша Ніва", калі быў узрыхтаваны грунт да абвешчаньня незалежнасьці Беларусі, і газэты „Вольная Беларусь", якая ўкаранавала нашаніўскі пэрыяд абвешчаньнем Акту 25 Сакавіка 1918 году. Адтады, сказаў дакладчык, пачалася новая эра ў гісторыі Беларусі, як і зьмена трактаваньня беларускае праблемы Расейцамі й Палякамі.

Далей др. Кіпель гаварыў пра пэрыяд паваенны ды нядаўна пачатую кампанію ачарняньня беларускае палітычнае эміграцыі (гл. частку рэфэрату на першай бачыне гэтага нумару). На заканчэньне свайго дакладу др. Кіпель прачытаў два вершы: адзін Міхася Кавыля, а другі надасланы зь Беларусі. Дакладчыка ўзнагародзілі працяглымі воплескамі.

Па рэфэраце сп. Мярляк прадставіў прысутных гасьцей: сп-чна Раіса Станкевіч прачытала прывітаньне ад галоўнае ўправы Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня; сп. Міхась Сенька вітаў ад Беларускага Кангрэсавага Камітэту; інж. Васіль Мельяновіч, старшыня Фэдэрацыі Беларускіх Рэспубліканскіх Клюбаў у Амэрыцы, прывітаў таксама сход. Былі прадстаўленыя сходу сп. С. Гайшун, старшыня Бэлер-Менску, і ягоны заступнік сп. Ул. Арашкевіч.

Закончылася акадэмія беларускім нацыянальным гімнам.

Пасьля пачаўся супольны абед, што прайшоў у свабоднай атмасфэры, у гутарках аб жыцьці-быцьці.

В.Ш.

У КЛІЎЛЕНДЗЕ (ЗША)

Сьвяткаваньне ладзіў кліўлендзкі аддзел БАЗА ў нядзелю 4-га красавіка. Урачыстасьць пачалася малебнам, які адслужыў пасьля Літургіі ў БАП Царкве Жыровіцкае Божае Маці а. Міхась Страпко. У часе малебну сьцяжную варту пры беларускім і амэрыканскім сьцягах трымалі сп.сп. Я. Каваленка й А. Стрэчань зь мясцовага аддзелу Задзіночаньня Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў.

Акадэмію, якая адбылася ў царкоўнай залі, адчыніў малітваю а. Міхась. Ад Рады БНР прывітаў прысутных новавыбраны Старшыня Рады БНР др. Язэп Сажыч. Рэфэрат на тэму „Змаганьне беларускага народу за незалежнасьць" прачытаў старшыня галоўнае ўправы БАЗА сп. А. Шукелайць. Жаноцкі хор „Васілёк" пад кіраўніцтвам сп. К. Калошы ўдала выканаў колькі беларускіх народных і патрыятычных песьняў.

Акадэмія закончылася беларускім нацыянальным гімнам „Мы выйдзем шчыльнымі радамі".

Шчырая падзяка належыцца сп-ням О. Кабяка, Э. Яраховіч і О. Стрэчань, якія прыгатавалі смачны абед.

П. Б.

У ВІЛЬМІНГТОНЕ (ЗША)

27 сакавіка адбылася Паніхіда па беларускіх жаўнерах, якія загінулі ў дзьвюх сусьветных войнах у змаганьні за вызваленьне Беларусі.

(Працяг на б. 5-й)

САКАВІК — МЕСЯЦ ЗАНЯТЫ

Адзначэньне 300-годзьдзя акругі Бэрген, Н. Дж.

Акруга (каўнты) Бэрген у штаце Нью Джэрзі шырака адзначае ўгодкі заснаваньня. Вядома, для Амэрыкі 300 год — дата не малая! У адзначэньні ўгодкаў бяруць удзел і нацыянальныя групы. Але спачатку пару словаў пра акругу.

Акруга Бэрген знаходзіцца ў паўночна-ўсходняй частцы штату Нью Джэрзі й мяжуе зь Нью Ёркам. У акрузе каля мільёну жыхароў і бальшыня зь іх працуе ў Нью Ёрку. Як кажуць Амэрыканцы, акруга Бэрген — гэта спальня Нью Ёрку.

Заснавалі акругу і першымі пасяленцамі былі Галяндцы, было нямала і Ангельцаў. Пазьней прыяжджалі Немцы, Ірляндцы, Скандынавы, Італьянцы. Значна пазьней прыехалі Палякі. Беларусаў у акрузе пасялілася ня шмат, бальшыня Беларусаў жыве ў мясцовасьцях акругі Пасэйк на поўдзень ад Бэргену.

Адзначэньне ўгодкаў распачалося ў нядзелю 6 сакавіка ў музэі акругі, у горадзе Парамусе, але рэкламаваньне сьвяткаваньня ў англамоўным друку пачалося значна раней, як і раней мы плянавалі свой удзел у адзначэньні.

Шостага сакавіка ў музэі (музэй у акрузе — цэнтар культурнага жыцьця) адбыўся фэстываль і адчынілася выстаўка этнаграфічнага мастацтва.

Адчынялі фэстываль Беларусы, беларуская танцавальная група „Васілёк". Выканалі яны чатыры танцы. Выкананьне было надзвычайна ўдалае: танцоры „Васілька" вырабленыя, добра натрэнаваныя запраўдным вэтэранам беларускага танцу ў Амэрыцы, др. Алай Орса-Рамана. Моладзь рэпрэзэнтавалася цудоўна: прыгожыя касьцюмы, танцаўнікі маладыя, стройныя, стацаваныя — усё гэта рабіла выдатнае ўражаньне. Гэтым разам адміністравала групу сп-чна Вера Запруднік, памочніца Алы Рамана, камэнтары да танцаў і наагул інфармацыю пра Беларусь і беларусаў рабіла сп-чна Алеся Кіпель, а гістарычную даведку пра Беларусь апрацаваў Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва.

Нашыя стэнды выстаўкі складаліся з вырабаў з саломкі, з дрэва, ткацкіх экспанатаў, мастацкіх абразоў на беларускую тэматыку (абразы мастака А. Анцуты й П. Мірановіча) ды дзяружак з розных мясцовасьцяў Беларусі. Відавочна, і нашыя паясы разьмяшчаліся на самым відным месцы.

Гідам выстаўкі была сп-ня Валянтына Шудзейка, якая таксама дэманстравала вышываньне беларускіх арнамэнтаў.

Выстаўка была ўпрыгожаная афіцыйнай картай акругі (выкананай працаўнікамі музэю), на якой былі адзначаныя месцы пасяленьня Беларусаў ды зазначана, што цяпер у акрузе жыве каля тысячы Беларусаў. Выстаўка трывала два тыдні.

У дзень адчыненьня функцыянаваў і буфэт з нацыянальнымі стравамі — усходнімі, ўкраінскімі, славянскімі, нямецкімі, усяго каля двух дзесяткоў.

Беларускія стравы: грыбныя піргі ды іншае печыва (надзвычай смачныя, і разышліся за гадзіну!), былі зрыхтаваныя зноў-жа сп-няй Валяй Шудзейка.

У гэты дзень нам было прыемна бачыць удалую беларускую рэпрэзэнтацыю у гэтай мясцовасьці ды спаткацца з шматлікімі суродзічамі.

На славянскім фэстывалі

Не пасьпела яшчэ зачыніцца выстаўка ў акрузе Бэрген, як адчынілася новая выстаўка ў горадзе Ньюварку. Тутака выстаўка й фэстываль праводзіцца ў праграме дзейнасьці штатавага ўнівэрсытэту. Беларусы бралі ўдзел упяршыню.

„Васілёк" (частка групы) на выступленьні ў Ратгерскім Унівэрсытэце ў гор. Ньюварку, штат Нью Джэрзі

У нядзелю 20 сакавіка наш „Васілёк" выступаў у Унівэрсытэцкай аўдыторыі. Зноў нашыя танцы былі цудоўныя, а інфармацыя пра Беларусь ізноў была шырокая й грунтоўная. Як і ў папярэдняй імпрэзе, раздавалася шмат англамоўнае літаратуры пра Беларусь. Выстаўка і тут была вельмі разнаякасная: ткацкія вырабы, вязаньне, разьба па дрэве, ды асабліва карысталіся посьпехам вырабы з саломкі (праца сп. Міколы Шуста).

Праваднікам выстаўкі ў Ньюварку была сп-ня Шура Сямёнава, а арганізацыйна кіравалі й дапамагалі сп-ства Галіна й Васіль Русакі.

Сакавік быў запраўды месяцам занятым. Бо літаральна праз гадзіну пасьля выступу ў Ньюварку „Васілёк" мусіў выступаць на выстаўцы ў гор. Саўт Рывэры (там адбывалася выстаўка ў нашым беларускім грамадзкім цэнтры), а некалькім з арганізатараў апісаных імпрэзаў трэба было ехаць на пасяджаньні ў акругі Сомэрсэт і Эсэкс, дзе вялося рыхтаваньне да наступных фэстываляў. Апроч таго, усе мы рыхтаваліся й да Сакавіковых Сьвятаў, і да надыходзячага сымпозіюму пра беларускую культуру ў Амэрыцы. Запраўды, месяц сакавік — заняты й памысны!

Зора Кіпель

УЛАДЫСЛАЎ СЫРАКОМЛЯ

(28.IX.1823 — 15.IX.1862)

Пра адно я толькі сьпяваю на розныя ноты:
Хай жыве Літва наша, хай жывуць Ліцьвіны!

Уладыслаў Сыракомля

„Я — Ліцьвін", казаў пра сябе паэт і падчыркваў, што яголы прадзед быў „таксама шчырым Ліцьвіном". Быў ведамы ў польскім, расейскім і замежным друку (пры яголым жыцьці й па сьмерці) як „Літоўскі Лірнік", „літоўскі паэт", „пясьняр Літвы".

Уладыслаў Сыракомля (запраўднае прозьвішча — Людзьвік Кандратовіч) быў зацятым антыпрыгоньнікам. І сябры ягоныя цанілі яго за адвагу й наважанасьць. Гэтак, польская пісьменьніца Э. Ажэшка выказвалася: „Як звычайна бывае, на гэты вялізарны разумовы рух (антыпрыгоньніцкі) уплывала шмат фактараў, у тым ліку й літаратура, а між іх самае моцнае ўражаньне рабіла паэзія Ул. Сыракомлі".

Яго ставілі побач Тараса Шаўчэнкі, а М. Аксакаў — Расеец, называў Сыракомлю „запраўды народным паэтам і гусьляром". М. Горкі ставіў яго ў адзін рад з Пушкінам, Міцкевічам, Гэйнэ. Высокім тытулам народнага паэта надзялілі яго й польскія дасьледнікі ягонае творчасьці — Ю. Крашэўскі, А. Тышкевіч ды іншыя.

Вобразна схарактэрызаваў Сыракомлю расейскі крытык М. Аксакаў: „Калі Ул. Сыракомля можа прысьвяціць усю сваю дзейнасьць якому-небудзь аб'екту, вакол якога, як-бы вакол агульнага цэнтра, лунаюць і кружацца ўсе вобразы, думкі й ляцуценьні ягоныя, у якім, быццам у фокусе, зьбіраюцца ўсе водгукі і ад якога ўсе любоўныя струны яго атрымліваюць асаблівы водгалас і каляры́т, — дык гэткім аб'ектам зьяўляецца для Сыракомлі Літва".

Куды-б ні накіраваўся вольны лёт ягонага натхненьня, у якую-б сфэру ні залятала думка ягоная, якія-б ні кранаў ён струны душы, — заўсёды... выступае з масы вобразаў усё адзін і той-жа вобраз Айчыны, які ён памастацку й любоўна малюе.

А ў вершы „Што ўмею намаляваць" Ул. Сыракомля таксама цьвердзіць тое самае, што, калі ён бярэ ў рукі аловак, дык заўсёды ў яго выходзіць „або літоўская хатка, ці касцельчык вясковы, або двор літоўскі". „Нічога іншага, кажа паэт, я ня ўмею маляваць на паперы — толькі тое, што палюбіў усёй сваёй душой".

Літвой Ул. Сыракомля, як і ягоныя сучасьнікі, называў Беларусь. На Беларусі ў вёсцы Смальгаў на Любаўшчыне ў 1823 г. ён нарадзіўся. Жыў спачатку на Палесьсі, потым у Нясьвіжы й ваколіцах і ў Стаўбоўшчыне, дзе праве́ў асноўную частку жыцьця. А апошнія 10 год пражыў у хвальварку Барэйкаўшчына, што па дарозе зь Вільні да Ашмяны.

І тут паэт быў сярод беларускага насельніцтва, падчыркваючы што „люд падвіленскі гаворыць парусінску" г. зн. пабеларуску.

Тое, што Ул. Сыракомля, называючы сваёй радзімай Літву меў наўвазе Беларусь, добра зразумелі па ягонай сьмерці нават польскія аўтары. Прыкладам, Ч. Янкоўскі ў артыкуле „Сыракомлева Літва", зазначыў, што калі-б Сыракомля ўстаў з магілы, то ён апыніўся-б не на Ліцьве, а на Беларусі, дзе ўбачыў Кандратовіч сьвятло і дзе пражыў свой век. А ведамы польскі літаратуразнаўца А. Брукнэр, азнаёміўшыся з творчасьцю паэта, пераканаўся, што ён „запраўдны пясьняр беларускай зямлі, ні ў якім рэзе літоўска-жмудзкай".

Сыракомлевы пэрсанажы, як Янка — вартаўнік могільніку, ягоная засьцянковая шляхта, Лагода ці Дэмбораг, нават гэта — запраўдная беларуская кроў.

Ул. Сыракомля перавышаў пачуцьцём і бязьмежнай любасьцяй да роднай зямлі ўсіх сучасных яму паэтаў. Аднак ня ўсе зычліва ставіліся да Сыракомлевага „літоўскага" патрыятызму, часта-густа здараліся спробы перацягнуць яго цітў польскую ці расейскую групу. Спробы тыя не кранаді паэта. Уся ягоная творчасьць — паэзія, драматургія, проза, публіцыстыка — заставалася прасякнутая матывамі патрыятызму. Паэт уважаў, што любасьць да свае зямлі, да бацькаўшчыны — самае высакароднае пачуцьцё. І ён адкрыта асуджае тых, хто адракаецца ад свайго толькі таму, што яно сваё, хто забывае звычаі роднага краю, сьлепа пераймае ўсё замежнае, чужое, хто мяняе свой родны край на чужыну.

„Не адзін з тых, — піша паэт, — хто туляецца на чужыне, хто пазнаў там, „што дым родны значыць", цяпер, каб была магчымасьць вярнуцца, ішоў-бы да Літвы абдзёрты і босы... Хворы, вярнуўбы здароўе сваёй душы ад шклянкі вады зь Нёмана ці Гарыні".

У творах Сыракомлі можна знайсьці шмат прачулых радкоў, прысьвечаных родным ваколіцам. Гэта вершы й паэмы пра „Смутны край Палесьсе", пра панямёнскія сянажаці (лугі, якія паэт можа пазнаць „па паху"), пра каменіцы й паркі Нясьвіжа („дзе над сінім азерцам стаіць стары замак"), пра вуліцы Менску, які паэт называе родным, і г. д.

Патрыятызм Ул. Сыракомлі, — цьвердзяць сяньняшнія дасьледнікі творчасьці паэта, быў ня польскі ці літоўскі, а „лякальны", г. зн. беларускі.

А Польшчу Ул. Сыракомля ўпяршыню наведаў у 1856 годзе, г. зн. усяго шэсьць год перад сьмерцяй, быўшы ўжо шырака ведамым паэтам. Ён так пра гэта піша: „Тут, на польскім баку Нёмана, усё не такое, як у нас".

Падарожнічаў па Польшчы Сыракомля, але ні на хвілінку не забываўся пра свой родны край, сумаваў па ім, а ўбачыўшы Карпаты, ня мог паўстрымацца, каб ня ўзьняцца на высокую гару з думкаю пабачыць адтуль „родную Літву".

Шчырую любасьць паэта да свайго роднага краю польскія шавіністы ўважалі за літоўскі сэпаратызм; тым-жа сэпаратызмам абвінавачалі яны й выдатнага беларускага патрыёта-рэвалюцыянэра Кастуся Каліноўскага, запраўднага патрыёта Беларусі й разам з тым перакананага інтэрнацыяналіста.

Ці не таму даўгі час творчасьць Ул. Сыракомлі адсоўвалася недзе на задні плян, ігнаравалася, на што зьвярнулі ўвагу некаторыя пісьменьнікі — прыкладам, А. Драгашэўскі дзівіўся „убоству літаратуры пра Сыракомлю", а тэарэтык С. Цывінскі заўважыў, што ў „наш век значэньне Сыракомлі зьменшылася" і што зацікаўленьне да ягонае творчасьці будзе толькі сярод шырокіх масаў „на Ўсходніх Крэсах".

І толькі сяньняшнія літаратуразнаўцы Польшчы пакінулі недаацэньваць творчасьць Сыракомлі ды ягонае стаўленьне да сялянаў. „Я край мой кармлю ад веку і маю права зваццa чалавекам!" — гэтак вуснамі паэта гаварыў селянін-Беларус. І кліч Сыракомлі — аддаць народу ўсе ягоныя чалавечыя правы — падхапіў Янка Купала, як адно зь зьвеньняў пераемнасьці беларускае літаратуры. Яны абодвы былі выказвальнікамі самых кроўных інтарэсаў беларускага народу.

„Ня я пяю, а люд Божы, які песьню ўва мне творыць" — выказвае сваю зьлітнасьць Сыракомля з мужыком-Беларусам, прадстаўніком якога ён быў на Парнасе.

Але паўтараю за дасьледнікам Сыракомлі Кастусём Цьвіркам, які пісаў пра Сыракомлеў удзел у змаганьні за права беларускага народу ствараць культуру ў сваёй роднай мове. Пра гэта яскрава сьветчаць Сыракомлева „Кароткае дасьледаваньне мовы і характару паэзіі Русінаў у Менскай правінцыі" ды артыкулы В. Дуніна-Марцінкевіча. Наўсуперак шляхце, якая называла беларускую мову „хамскай", Ул. Сыракомля пісаў:

„Прыгожае гэта адгаліненьне славянскай мовы — крывіцкі дыялект, і стары! Бо гэта мова нашага Літоўскага Статуту і справаводзтва на працягу двух вякоў, XVI і XVII. і распаўсюджаная! А размаўлялі на ёй тры чвэрці даўняй Літвы, люд, шляхта і паны".

Быў такі пан Ф. Сьцібіцкі, які падпісваўся псэўданімам У., які сыстэматычна выступаў супраць Ул. Сыракомлі, але ў спаборніцтве Сыракомля патрапіў разьбіць довады Сьцібіцкага, хоць дыскусія была даўгая.

Але дзівіліся людзі, што Сыракомля, так зацята баронячы беларускую мову, сам ужываў мову польскую. А паслугоўваўся ён польскай мовай, каб прамовіць нейкім чынам ды магчы нешта сказаць адукаванаму чалавеку, які карыстаўся ў тыя часы выключна польскаю мовай. Таксама, каб трапіць да шляхты, бо Сыракомля верыў, што вызваленьне сялянаў можа адбыцца „зьверху", з волі памешчыкаў. Ды яшчэ, каб пракарміць вялікую сям'ю, Сыракомля, бедны арандатар, шмат пісаў, каб зарабіць на пражыцьцё. Але ён пісаў і пабеларуску. Ды нажаль тая спадчына не захавалася, а захаваліся толькі два вершы ў беларускай мове.

(Заканчэньне ў наступным нумары „Беларуса")

З. Станкевіч

УЛІК СПАДЧЫНЫ КОЛАСА Й КУПАЛЫ

Прайшоў юбілейны год Купалы й Коласа. Адбыліся акадэміі, урачыстасьці. Было выдрукавана ці мала новых працаў, артыкулаў ды ўспамінаў пра абедвых паэтаў. Уся гэтая друкаваная спадчына павінна ўлічвацца, рэгістравацца. Ясна бязь лішніх слоў, што і старая спадчына аб паэтах павінна быць зарэгістраваная. Як звычай, улік гэткі вядзецца бібліёграфамі. Але нельга сказаць, каб усё ішло гладка на адрэзку бібліяграфічнага ўліку купалаведы й коласаведы.

Рэгістрацыя Коласавых і Купалавых твораў, працаў пра іх ды друкаў наагул, якія датычаць да гэтых, паэтаў, пачалася, раўнуючы, даўнавата, ад пачатку дваццатых гадоў. Ад году-ж 1924, калі пачаў выходзіць сыстэматычны паказьнік друку БССР, улік гэты вядзецца бадай сыстэматычна. Аднак, большых працаў чыста бібліяграфічных аб Коласу ці Купалу ня было аж да 1950-х гадоў.

У 1950-х гадох зьяўляюцца колькі коласа-купалаведых бібліяграфіяў.

Аб Коласу былі гэта маленькія брашуркі, якія ўлучалі творы Коласа як рэкамэндаваную літаратуру для школьнага чытаньня ды розных імпрэзаў. Цікавае тое ў гэтых коласаўскіх бібліяграфіях, што яны выдаваліся найчасьцей у расейскай мове — дапаможнік расейскамоўнаму чытачу. Кніжыцы гэтыя — вельмі павярхоўныя дапаможнікі. Большае бібліяграфіі аб Коласу ня друкавалася аж да 1982 году.

Аб Купалу зьяўляліся таксама невялічкія дапаможнікі, аднак ад 50-х гадоў было запачаткаванае большае выданьне бібліяграфіі купалаведы, чацьверты том якога выйшаў у 1980 г. і ахапляе купалаведу да 1960 году.

У працы гэтай аднак ёсьць сьляды неахайнасьці.

Іншая вельмі паважная загана бібліяграфіі аб Купалу — гэта вельмі выбарачны прынцып уліку працаў дваццатых ды трыццатых гадоў. Ня ўлічаны тут ня толькі несавецкія аўтары, як А. Навіна, А. Уласаў, К. Езавітаў (хоць пад псэўданімамі К. Езавітаў зарэгістраваны!), Т. Грыб, С. Каліна ды колькі іншых заходня-беларускіх аўтараў, але не зарэгістраваныя і дзесяткі аўтараў з савецкае Беларусі. Ды ня толькі аўтары не зарэгістраваныя. Не перагледжаныя нават поўнасьцяй такія важныя часапісы, як „Узвышша", „Маладняк", „Асьвета" („Камуністычнае Выхаваньне") ды колькі іншых. Некаторыя запраўды цікавыя прыклады.

Пазыцыя 1223. Ю. Дворкіна крытыкуе аналіз і пагляды І. Плашчынскага ды падкрасьле „недахопы" Плашчынскага ў аналізе творчасьці Я. Купалы, а вось артыкул І. Плашчынскага з часапісу „Узвышша" ў бібліяграфію ня улучаны!

Прапушчаныя ў бібліяграфіі таксама артыкулы такіх аўтароў, як А. Бабарэка, А. Барычэўскі, Ул. Дзяржынскі ды шмат іншых. Вельмі выбарачна (хітравата) зробленая падборка тых артыкулаў, у якіх савецкія-ж аўтары лаялі некалі Купалу. Відаць, усё-ж сумленьне крыху кранае! Вось, прыкладам, аўтар А. Платун. У чацьвертым томе бібліяграфіі за ім лічацца два артыкулы (**нум.** 612 і 1818, у паказьніку памылкова напісаны 1817). Адзін з артыкулаў з часапісу „Полымя", а другі з часапісу „Просвещение национальностей". А вось артыкулу А. Платуна з часапісу „Камуністычнае Выхаваньне" ў бібліяграфіі няма. А ў гэтым артыкуле А. Платун якраз лае Я. Купалу за ягоныя антысавецкія настроі. Падобнае-ж і з артыкуламі М. Гікалы і З. Жылуновіча.

Часта, кароценькай анатацыяй, фальсыфікуецца зьмест артыкулу. Вось адзін прыклад. Пазыцыя з чацьвертага тому нумар 1712, артыкул Рыгора Мурашкі: „Барацьба супраць нацыянал-дэмакратычных лыцараў у беларускай літаратуры".

Пад адным нумарам цытуюцца два артыкулы аднайменныя, як відаць з украінскага часапісу „Молодняк" і расейскага „На литературном фронте". У анатацыі да артыкулаў сказана гэтак: „У артыкуле ўспамінаецца Я. Купала як адданы патрыёт Радзімы". А вось чамусьці артыкул Рыгора Мурашкі „Барацьба з нацыянал-дэмакратычнымі лыцарамі ў літаратуры" зь беларускага часапісу „Чырвоная Беларусь" (Менск, № 2, студзень 1931, б. 5-7) у бібліяграфію ня ўлучаны, хоць іншыя артыкулы з гэтага часапісу ў бібліяграфіі ёсьць. І ў гэтым беларускім артыкуле Р. Мурашка пра Купалу кажа гэтак: „Калі ў п'есе Я. Купалы ‚Тутэйшыя', надрукаванай у 1923 годзе ў тым самым ‚Полымі', гэтая праграма (нацдэмаўская — В. К.) падаецца статычна, як нацыянал-дэмакратычная пляцформа, дык у ‚Крывічох' М. Зарэцкага яна набывае значэньне праграмы дзеі, праграмы непасрэднай барацьбы супроць Савецкай улады". Ня відаць, каб Купала фігураваў тут як савецкі патрыёт!

Зь вялікімі пропускамі перагледжаныя таксама віленскія беларускія часапісы „Калосьсе" ды „Шлях Моладзі", ня ўнесеныя ў бібліяграфію прысьвечаныя Я. Купалу вершы А. Гаруна, К. Буйлы, Ц. Гартнага, хоць улічаны верш паэта М. Сяднёва, які быў надрукаваны ў „Полымі Рэвалюцыі" (№ 6, 1935; у бібліяграфіі — том 4, паз. 2681). Усе чатыры тамы ахапляюць 8438 пазыцыяў. Гэта паказвае, што матар'ялу сабрана і ня мала, але... ня ўсё, нямала ёсьць і пропускаў.

Ня месца тут у газэтным артыкуле рабіць дэталёвую рэцэнзію, аднак з асноўнымі большымі, на наш пагляд, недахопамі беларускага чытача пазнаёміць трэба.

Асноўная загана купалаўскіх бібліяграфіяў — гэта парушэньне храналягічнага прынцыпу ўліку твораў. Вытлумачым: у першай частцы ў разьдзеле дакастрычніцкіх друкаў Купалы пералік спыняецца на 1915 г. (7 жніўня), а новы разьдзел — Купалавы друкі савецкага пэрыяду — пачынаецца 1919 годам і даецца ўсяго адзін твор — „Раскіданае Гняздо", Вільня 1919. Далей храналёгія скача аж на год 1922, а ў другой частцы, скачок назад, на год 1921. Блытаніна. Аднак гэтая блытаніна з мэтай. Выглядае, што ад 1915 г. Купала быццам-бы нічога не напісаў. Укладальнікі-ж ведаюць, што гэта ня так, і каб неяк выкруціцца, дык у пазьнейшых гадох цытуюць Купалавы творы прапушчаных гадоў з розных зборнікаў, якія друкаваліся ўжо пры Саветах. Хітры (хоць і наіўны) прыхватак!

Але гэткае замоўчаньне датаў Купалавых твораў — не адна хіба бібліяграфіяў.

Цяпер яшчэ адно. Укладальнікі бібліяграфіяў раптам сталіся патрыётамі беларусізацыі: усе загалоўкі часапісаў і газэтаў небеларускамоўных і някірылічнага друку, укладальнікі пераклалі ў бела-

(Працяг на б. 5-й)

РУЧНІКІ

(Урывак з паэмы „Неад'емнае")

Сяньня хата, быццам сцэна,
Звычай ёсьць такі:
Паразьвешвала на сьценах
Маці ручнікі.

— Паглядзіце, што наткала,
Вышыла дачка!
І сьвятлейшай раптам стала
Хата ў ручніках.

Нібы сонечным прыбоем
Сэрца абдало,
Столькі шчырасьці, любові
У ручніках было.

Столькі роднага ва ўзорах
Што прыцзіхлі ўсе.
З ручніком такім ня сорам
Сустракаць гасьцей.

Хлеб ды соль на ім паднесьці,
Павязаць сватоў.
Ён вісіць на відным месцы
Шмат ужо гадоў.

На радзінах, на вясельлі,
На старым крыжы...
Вышываць і ткаць умелі,
Умелі даражыць.

Маці ціхую сьлязінку
Выцерла крадком:
Хай бяжыць жыцьця сьцяжынка
Тканым ручніком.

Дай вам, Божа, шчаснай долі,
Радасьці спаўна!
Чарку поўную паволі
Выпіла да дна.

Госьці дружна загудзелі.
— Горка! — крыкнуў сват.
Ой, вясельлейка, вясельле,
Не дайсьці назад...

Мікола Пракаповіч

ХАРОШКІ

Не змагла паўстрымацца, каб не падзяліцца з Вамі, Паважаныя чытачкі й чытачы „Беларуса", новымі для мяне добрымі весткамі пра беларускі „фалькльёрна-харэаграфічны ансамбль", як цяпер завецца тая здольная група аматараў, якая пачала выконваць беларускія народныя танцы з заміляваньня, спачатку для сябе ды свае вёскі.

Сем гадоў таму дзяўчаты зь вёскі Харошкі, што на Магілёўшчыне, ды некалькі хлапцоў музыкантаў, што захапіліся якраз у тым часе старадаўнімі музычнымі інструмэнтамі, спрабавалі свае сілы разам. Ня дрэнна ў іх выходзіла. Працягвалі практыкаваньні, не закінулі ініцыятыву.

Тэматыкай служыла народная песенна-музычная спадчына — беларускі фалькльёр, а мэтай — той фальклёр захаваць і папулярызаваць.

Мінаўлі гады і група ўсё трымалася разам. Назвалі сябе імём свае вёскі — „Харошкі". Паступова пачалі пракладаць шлях у шырокі сьвет.

Сем гадоў прайшло ад таго сьціплага пачатку і не „праспалі іх у шапку", як кажа вобразна беларуская прыказка.

Працавалі сур'ёзна й наважана. Пэўна былі й памагатыя, але былі й цяжкасьці. Фактам застаецца, што сяньня тая селавая група стала ведамай і славутай ня толькі ў Савецкім Саюзе, але й за межамі яго.

Як падаецца ў часапісе „Работніца і Сялянка" ў верасьнёўскім летасьнім нумары, „па праву ганарыцца Беларуская дзяржаўная філярмонія адным з самых маладзьмаў мастацкіх калектываў: фалькльёрна-харэаграфічным ансамблем ‚Харошкі' ".

Пералічаныя і краіны, дзе выступалі зь посьпехам „Харошкі": Данія, Сырыя, Ярданія, Фінляндыя, Ангельшчына, Польшча, Бэльгія, Люксэмбург ды нядаўна Заходняя Нямеччына і аўток Кіпр.

У артыкуле выказваецца прызнаньне ансамблю за „багаты матар'ял, за натхненьне й творчыя сілы, падчыркваюцца: непадробленая жыцьцярадаснасьць, паэтычная лірыка, сакавіты народны гумар".

Як бачым, беларускі народны фальклёр стаўся тэй чарадзейнай крыніцай рэпэртуару, росту й посьпеху ансамбля.

Шчасьлівы выпадак і ў тым, што харэографка В. Гаявая (яна й балетмайстар і пастаноўшчыца ансамбля, цяпер ужо „заслужаная артыстка БССР") працуе ў унісон з фальклёрным характарам ансамбля.

Яна бязупынна апрацоўвае новыя тэмы — шэдэўры — гэткія, як „Тураўская легенда", „Вясельная кампазыцыя", арыгінальная танцавальная сюіта „Гуканьне вясны", „Красны" — танец пабудаваны на народных мэлёдыях беларускага Палесься ды іншыя.

І ўва ўсіх гэтых тэмах асаблівa выразна падчыркнуты нацыянальны характар ансамбля, а беларускі песенны фалькльёр так кроўна гарманізуе з музычным акампанімэнтам старажытных народных інструмэнтаў (якія даўно ўжо сталіся былі музэйнай рэдкасьцяй). „Харошкі" выклікаюць у гледачоў неабмежаванае захапленьне і ўдзячнасьць.

І так з году на год расьце папулярнасьць беларускага ансамбля, усё больш паявілічваецца колькасьць прыхільнікаў самабытнага таленту.

З. Станкевіч

65-Я ЎГОДКІ САКАВІКОВАГА АКТУ

(Заканчэньне з б. 3-й)

Паніхіду адслужыў а. Павал Грынішын (Украінец) у ўкраінскай царкве сьв. Пятра й Паўла. Хорам кіраваў рэгент Сяргей Кавальчук. Айцец Павал азнаёміў прысутных зь гісторыяй беларускага вызвольнага змаганьня. У Паніхідзе ўзялі ўдзел усе прыхаджане: Украінцы, Беларусы й іншыя.

Аляксандар Шастак

У ЛЁС АНДЖЭЛЕСЕ (ЗША)

Сакавіковае сьвяткаваньне, наладжанае Сьвяткавальным Камітэтам, адбылося тут у нядзелю 27 сакавіка ў залі ўкраінскае царквы ў Галівудзе.

Сп. Ч. Найдзюк адкрыў урачыстасьць і вёў праграму, якая пачалася выкананьнем амэрыканскага гімну й малітвы „Магутны Божа".

Прывітаньне ад губэрнатара штату Каліфорніі Джорджа Дукмэджана прачытаў Віктар Найдзюк. Губэрнатар выказаў найлепшыя пажаданьні, зазначыў падабенства гісторыі беларускае да гісторыі краю ягонага этнічнага паходжаньня (Арменіі) і далучыў свае малітвы за міліёны іншых на сьвеце — каб яны дачакаліся свабоды.

Сп. Я. А. прачытаў атрыманыя ім тэлеграму ад Нацыянальнага Камітэту Рэспубліканскае партыі і прывітаньне ад штатавага сэнатара Робэрта Бэвэрлі. Сп-ня Юзя Найдзюк прачытала беларускія прывітаньні: тэлеграму ад старшыні галоўнае ўправы Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня сп. А. Шукелайця, ад Старшыні Рады БНР др. Язэпа Сажыча, Беларускага Кангрэсавага Камітэту Амэрыкі, Згуртаваньня Беларусаў Канады, Беларускага Каардынацыйнага Камітэту Чыкага, ад рэдактара часапісу „Зважай" сп. К. Акулы, ад прадстаўніка БККА на штат Калярада сп. Хв. Шыбута ды ад сп-ства Вайцяхоўскіх.

Рэфэрат паангельску пра пагляды на амэрыканска-савецкія дачыненьні прачытаў сп. Я. А.

Верш Янкі Купалы „Паўстань" у ангельскім перакладзе добра прадэклямаваў Антон Вініцкі. Гэты самы верш пабеларуску прыгожа сказала сп-ня Каця Вініцкая. Верш Ларысы Геніюш „Еўфрасіньня Полацкая" прачытала сп-ня Юзя Найдзюк.

Праграма закончылася беларускім нацыянальным гімнам.

Сп. Ч. Найдзюк падзякаваў усім за ўдзел у сьвяткаваньні ды запрасіў на пачастунак.

Н.

У ТАРОНЬЦЕ (КАНАДА)

Дзень 65-х угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі сьвяткавалі ў Таронце сёлета ў нядзелю 27-га сакавіка. Высокапачэсны Архіепіскап Мікалай адслужыў урачыстую сьв. Літургію, а ў пропаведзі зьвярнуў увагу на характар вялікага нацыянальнага сьвята. Таму, што пагода была добрая, прысутнічалі й навакольныя суродзічы, у тым ліку з Ашавы, Брантфарду, Лёндану й Гамільтону.

У праграме дня вызначаны быў й сход парахвіянаў для выбару дэлегатаў на Надзвычайны Сабор БАПЦ, што мае адбыцца ў Клівлендзе. Відаць, таму яшчэ ў часе сьв. Літургіі зьявіўся ў царкоўна-грамадзкую залю ведамы тут Пятро Шышка із спэцыяльна нарыхтаваным матар'ялам, між якога найважнейшае было пасланьне (ці загад) Мітрап. Андрэя аб забароне Надзвычайнага Сабору БАПЦ. Сябры ўправы парахвіі выпрасілі нежаданага пасланца за дзьверы.

Пасьля заканчэньня царкоўнае службы, калі прысутныя ўжо селі за сталы, каб спажыць страву перад праграмнай урачыстасьцяй, Пятро Шышка зьявіўся зноў, гэтым разам у суправодзе паліцыянта, якому намагаўся, пры сяброх управы парахвіі, даказаць, што яго, нявіннага, набілі й выкінулі. Бязумоўна, улада хутка зарыентавалася, што Пятро Шышка быў тут непажаданым баламутам.

Сёлета цэлы тыдзень ад 20-га да 27-га сакавіка перад Таронцкай ратушай лунаў беларускі бел-чырвона-белы сьцяг. Пасьля ўступнага слова старшыні ЗБК Касьцюкевіча, сп. М. Ганько прачытаў прывітаньне ад мэра гораду Таронта Іглтана. Атрыманыя былі й прывітаньні ад БАЗА, ЗБВБ, Каардынацыйнага Камітэту ў Чыкага і Камітэту ў Лёс Анджэлесе. Ад Старшыні Рады БНР др. Я. Сажыча вітаў Віцэ-старшыня Рады БНР др. Б. Рагуля.

Асноўны даклад на тэму „Як я разумею Акт 25-га Сакавіка" зрабіў Мікола Ганько, які запраўды зацікавіў прысутных, бо цікава выказаўся, як ён, а ў тым ліку й тыя як ён, разумеюць Акт 25-га Сакавіка.

У праграме было заплянаванае ўшанаваньне памяці Ўладзімера Жылкі з нагоды 50-х угодкаў яго мучаніцкай сьмерці.

Пра Жылку коратка гаварыў сп. К. Акула, а пасьля быў праслуханы із стужкі мантаж Жылкавага „Тэстаманту". К. Акула, карыстаючы з нагоды, прачытаў і толькішто напісаны ім верш „Памяці Аркадзя Качана".

Акадэмію закончылі нацыянальным гімнам.

Пасьля кароткага перапынку пачаўся сход парахвіі, у якім узяла ўдзел бальшыня прысутных. Прачытаны быў зварот Архіепіскапа Мікалая ў справе скліканьня Надзвычайнага Сабору ў Клівлендзе ў днёх 27-29 траўня сёлета. Дэлегатамі на Сабор выбраныя сп-ня Оля Грыцук і сп. А. М.

К. Акула

СПАДЧЫНА КУПАЛЫ Й КОЛАСА

(Заканчэньне з б. 4-й)

рускую мову ды надрукавалі беларускай кірыліцай! Вось гэта дык патрыятызм! Але-ж затое як будзе дасьледнік шукаць часапіс „Славянскі Сьвет", калі ён запраўды загалоўлены "Świat Słowiański"? Або часапіс пададзены як „Надзея", а ў запраўднасьці ён загалоўлены "Viltis".

Далей яшчэ больш: італьянскі загаловак энцыкляпэдыі "Enciclopedia Italiana di Scienze, lettere ed arti" перакладзены як „Італьянская энцыкляпэдыя навукі, літаратуры і мастацтва", часапіс "Slovansky Prehled" пададзены як „Славянскі Агляд". Гэтаксама і беларускія друкі лацінкай трансьлітэраваныя ў кірыліцу.

Такое перакручваньне — а інакш яго назваць нельга — проста гвалт над усімі прынятымі правіламі дакумэнтацыі. Гэта зроблена знарок, каб абцяжыць доступ да арыгіналу, найчасьцей несавецкага паходжаньня.

Недакладнасьць у напісаньні прозьвішчаў — таксама частая зьява ў бібліяграфіі. Прыкладам, прозьвішча „Піятуховіч" пададзенае толькі у гэткай форме, хоць звычайна свае артыкулы прафэсар падпісваў „Піотуховіч".

Быў кампазытар Стэповіч, а ён занесены як „Стэпановіч", ды колькі іншых прозьвішчаў перакручаныя.

Некаторыя недакладнасьці, відавочна, карэктарскага недагляду: прыкладам, артыкул А. Бульбы (паз. 2152, том. 4), быў у польскай газэце "Prawda", а ня „Праца", як пададзена ў бібліяграфіі. Але гэта ўсё драбнейшыя, тэхнічныя памылкі, хоць і іх павінна было-б быць меней у акадэмічным выданьні.

І на канчатак гэтага кароткага агляду ўліку коласаўска-купалаўскае спадчыны хачу гэтта папытацца ў тых, хто над гэтым працуе:

— Ці гэта загады з Масквы, ці боязь перад Масквой, ці мо Ваша ўласная ініцыятыва, што:

Купала і надалей фальсыфікуецца, у гэтым выпадку ягоны творчы працэс, ураналёгія яго.

Чаму Вы імкняцёся схаваць тое, што было — савецкая ўлада лаяла Купалу — гэтага ніколі схаваць ня ўдасца.

Навошта абцяжваць, ускладняць доступ да дакумэнтаў, прыкрываючыся „кірылічнай ураўнілаўкай" ды „беларусізацыяй"?

Калі-ж нарэшце Вам дазволяць карыстацца свабодна літаратурай як сваёй, гэтак і замежнай?

Усе гэтыя пытаньні-праблемы, як выглядае, ня йснуюць для Расейцаў. Расейцы не фальсыфікуюць сваіх паэтаў, яны карыстаюцца заходнімі й сваімі старымі часапісамі, яны ня круцяць бібліяграфічных формаў ды наагул ім, як здаецца, вальней жывецца. Прынамся нам тут на Захадзе гэтак выглядае.

Вітаўт Кіпель

ПАДЗЯКА

Высока Паважаным:
Прэзыдыюму Рады БНР,
Управе Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва,
Галоўнай Управе Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня,
Рэдакцыі Газэты „Беларус".

З глыбіні душы дзякую вам, Сябры й Супрацоўнікі, за ўвагу да мяне, за вашы прывітаньні з 80-мі ўгодкамі майго жыцьця й 60-мі ўгодкамі працы на беларускай нацыянальна-грамадзкай ніве.

Пры гэтай нагодзе хачу выказаць маю веру ў будучыню Беларусі і ў вас, як прадаўжальнікаў працы й змагароў за нашу вызвольную справу. Я веру, што недалёкі той час, калі беларускі народ здабудзе належную яму свабоду й дзяржаўную незалежнасьць. У гэтым — памажы нам Божа!

Вінцэнт Жук-Грышкевіч

ПАДЗЯКА

Усім прыяцелям і знаёмым, каторыя тэлефанавалі, замаўлялі малітвы, прысылалі шчырыя пажаданьні хутчэйшага майго выздараўленьня, наведвалі ў шпіталі, гэтым складаю сваю сардэчную падзяку.

Ваша прыяцельская маральная падтрымка дапамагала мне ня траціць надзеі ды лягчэй пераносіць цярпеньні апэрацыяў, а жонцы маёй дадавала сілы й вытрываласьці ў цяжкасьцях штодзённых клопатаў апекі нада мной.

Г. Паланевіч

ПРА ДАКУМЭНТАЦЫЮ ПАДЗЕЯЎ ВАЙНЫ

У Беларускім Інстытуце Навукі й Мастацтва 29 студзеня др. Я. Запруднік прачытаў рэфэрат на тэму „Дакумэнтацыя падзеяў Другое Сусьветнае Вайны на Беларусі" (у сувязі з кнігаю Дж. Лофтуса „Беларускі сакрэт"). Дакладчык прааналізаваў бальшыню дакумэнтаў, на якія спасылаецца Лофтус у сваёй кнізе, і паказаў, што Лофтус прадстаўляе падзеі ў хвальшывым сьвятле дзеля незнаёмленасьці з матар'яламі, неразуменьня мовы арыгіналаў ды проста дзеля злое волі й намаганьня прадставіць падзеі паводля надуманае схемы.

Др. Запруднік пазнаёміў аўдыторыю з новымі сьветчаньнямі, зь якіх відаць, што беларускі актыў у часе вайны асуджаў злачынствы Немцаў ды бараніў, наколькі можна было, усё мясцовае жыхарства.

Дакладчык зрабіў агляд англамоўнага друку, у якім шырака й даволі бяскрытычна паведамлялася пра Лофтусавы абвінавачаньні, ды прасіў, калі хто-небудзь ведае факты дапамогі з боку беларускага жыхарства палонным і перасьледаваным, прысылаць іх у БІНіМ або ў газэту „Беларус".

На тую-ж тэму др. Запруднік прачытаў 27 лютага рэфэрат у Беларускім Грамадзкім Цэнтры ў Нью Брансьвіку на запросіны Задзіночаньня Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў.

УДЗЕЛ У ФЭСТЫВАЛІ

Сёлета, гэта ўжо тройчы раз, Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне брала ўдзел у Славянскім Фэстывалі, які штагоду ладзіцца Пэнсыльванскім Штатавым Унівэрсытэтам. У сёлетнім фэстывалі, што адбыўся 22-24 красавіка, апрача Беларусаў, узялі ўдзел Македонцы, Палякі, Расейцы, Сэрбы, Славакі, Славэнцы, Украінцы й Чэхі.

У фэстывалі, арганізаваным, як і папярэднімі гадамі, Факультэтам Славянскіх Моваў (пад кіраўніцтвам праф. Л. Капітонавай), была багатая мастацкая праграма, выстаўкі народнага мастацтва.

Беларуская выстаўка, разнастайная й прыгожая, была наладжаная ніжэй падпісанай і сп. Антонам Шукелайцем. На сталох былі раскладзеныя тканіны, ручнікі, інкрустацыі саломкай, тканыя паясы й дзяружкі, калекцыя лялек у народнай вопратцы, кнігі-альбомы зь беларускімі краявідамі, нацыянальнай вопраткай і народным мастацтвам.

Наведвальнікі з захапленьнем аглядалі беларускія экспанаты, пераглядалі альбомы, студэнты перачытвалі ангельскія тэксты ў іх.

Экспанаты нашае выстаўкі — гэта собскасьць сп-ні Юлі Андрусышынае, сп. Шукелайця й ніжэй падпісанае.

Вялікай удачай карысталася беларуская мастачка Надзя Лецяга-Шылінг з Гарысбургу, Пэнсыльванія, сваім дэманстраваньнем размалёўваньня вялікодных пісанак.

Р. Станкевіч

ЛІСТ У РЭДАКЦЫЮ

Не заўсёды маўчаньне, як кажуць, — золата. Таму трэба гаварыць і пісаць тое, аб чым людзі ведаць павінны.

Так шмат напісана ў беларускай прэсе на тэму падзеяў у БАПЦ, што неасьведамленаму да канца чытачу ў гэтай справе цяжка толкам разабрацца. Разнабой інфармацыі ды паасобных інтэрпрэтацыяў у гэтай-жа прэсе, а часта аднабаковы й нясумленны падыход аўтараў да справы яшчэ больш гэтае пытаньне зацямняе.

Нямала месца ў гэтай пісаніне прысьвечана й маёй сьціплай асобе, якая незаслужана выстаўляецца ў ненайлепшым сьвятле ўва ўсіх гэтых падзеях.

Дык вось таму й пастанавіў я напісаць у рэдакцыю колькі радкоў, каб высьвятліць тое, што было цёмным і непраўдзівым навакол мае асобы.

У ЗША я ехаў на стараньні нябожчыцы матушкі Філямэны Войтанка, якая мела аба мне рэкамэндацыю ад свае знаёмае матушкі ў Польшчы. Матушка Філямэна ў сваіх лістох да мяне пісала, што тутэйшая беларуская парахвія па сьмерці ейнага сына-сьвятара патрабуе духоўніка й ці не згадзіўся-б я прыехаць на гэтую парахвію. Пасьля году часу ад гэтае прапановы я пастанавіў ехаць. Гэта быў 1973 год.

Спачатку цяжка мне было разабрацца ў факце існаваньня дзьвюх рэлігійна-палітычных групаў беларускае эміграцыі й пазнаць нюансы гэтага падзелу. „Усьведамленьне" прыходзіла ад двух бакоў, у выніку чаго я азнаёміўся з аргумэнтамі адных і другіх. Выснова была такая, што гэта няйнакш як вынікі трагічнага ў мінуўшчыне лёсу ўсяго беларускага народу. Здаецца, што ў мінулым, як і цяпер, беларускі епіскапат, духоўныя лідэры не занялі адпаведнага іхнаму пакліканьню становішча сярод свайго народу.

Мітрапаліт **Андрэй** Крыт дазволіў мне служыць у парахвіі Жыровіцкае Божае Маці ў Гайленд Парку. Ня маючы адпускное граматы ад Варшаўскага Мітрапаліта Васіля, браў я на сябе новыя абавязкі з абавай дысцыплінарных зь ягонага боку захадаў. Бо толькі ён і ніхто больш меў тады нада мною кананічна-юрыдычнае права.

Мітрапаліт Варшаўскі Васіль аднак пабацькоўску падыйшоў да справы й зразумеў, што за службу ягонага сьвятара сярод Беларусаў нельга караць нават тады, калі сьвятар апынуўся за межамі ягонае юрысдыкцыі. За гэта яму сардэчны беларускі дзякуй.

Парахвія Жыровіцкае Божае Маці запэўніла мне толькі памешканьне й 160 даляраў на месяц. Рада парахвіяльная раіла пайсьці на працу дзеля страховак ды іншых сацыяльных забясьпечаньняў, якіх сама ня здольная была даць мне. Уладзіўся я на начную зьмену ў тэкстыльнай хвабрыцы. Часта даводзілася пасьля „ўсяночнае" на хвабрыцы зраньня станавіцца да багаслужбы ў царкве.

Праходзілі гады. Мяняліся настроі ў людзей і стаўленьне да мяне новае адміністрацыі БАПЦ, якой, відаць, недаспадобы была часамі самастойнасьць новага сьвятара й нявыконваньне іншы раз непаважных распараджэньняў зь ейнага боку. Дагэтага, маючы закончаную духоўную сэмінарыю й акадэмію ды 13-гадовую на той час сьвятарскую практыку, магчыма, што выклікаў і зайздрасьць з боку мясцовых пратаярэяў.

Зразумела, што паўсталую атмасфэру выкарысталі людзі, якія бачылі ўжо на маім месцы, хоць і нясьпелых яшчэ, але-ж „сваіх" кандыдатаў. І гэтак, пачалася сымфонія усялякіх даносаў, паклёпаў і жальбаў на мой адрыс. На маім стале зьявіліся распараджэньні, пастановы, звальненьні, назначэньні. Гэтая папяровая дзейнасьць трывала да часу пакуль ня прыйшоў той, хто праз сьвецкі суд захацеў змусіць бальшыню парахвіянаў прызнаць яго за свайго настаяцеля. Пачалася цяганіна па судох. Гэта выклікала з боку шмат каго пратэсты: пачалі пісаць просьбы, а пасьля й пратэсты да Мітр. Андрэя, у Кансысторыю БАПЦ. Нажаль, адрасаты засталіся глухімі. Мала таго, якбы ў насьмешку над тымі, хто пратэставаў, чалавека, які запачаткаваў судовую справу, а. Яна Бруцкага, г. зв. Рада БАПЦ сваёй пастановаю вызначыла кандыдатам у епіскапы БАПЦ, не зважаючы на тое, што правілы 9-ае й 12-ае Чацьвертага Ўсяленскага Сабору забараняюць духоўным асобам судзіцца ў сьвецкіх судох, а калі гэта ўжо здарылася, дык гэткая асоба ня годная быць ня толькі кандыдатам у епіскапы, але й ня годная заставацца ў духоўным сане.

І вось, не зважаючы на ўсё гэта, а таксама й на пратэсты з боку Арх. БАПЦ Мікалая, украінскія епіскапы з удзелам Мітрапаліта Андрэя, хіратанізавалі а. Бруцкага ў епіскапы.

Беспасярэдняй прычынай звальненьня мяне з майго становішча настаяцеля парахвіі Сьвятое Божае Маці Жыровіцкае ў Гайленд Парку ў травені 1980 г. была мая адмова пераехаць на парахвію ў Кліўленд, Агаё. Адразу выканаць загад Мітрапаліта значыла для мяне страціць працу — галоўную крыніцу ўтрыманьня, страціць страхоўку й іншае сацыяльнае забясьпечаньне, а разам з тым і выпрацаваныя гады на пэньсію, ды ехаць, ня ведаючы, ці на новым месцы ўдасца што-небудзь дастаць. Усе мае тлумачэньні ў гэтым сэньсе былі Мітрапалітам адкінутыя.

У іншым падобным выпадку, пра які ведаюць усе прыхаджане, Мітрапаліт быў куды больш спагадлівы і людзкі да сьвятара БАПЦ, які пакінуў прызначаную яму парахвію ў Гайленд Парку толькі таму, што ягоная матушка не захацела пакінуць сваю працу ды перабрацца да мужа з другога штату. Усім ведамыя ўмовы працы сьвятароў БАПЦ на эміграцыі. Ніводная парахвія ня ў стане даць ім належнае ўтрыманьне, і таму яны змушаныя дадаткова працаваць у іншых установах. Значыцца, у маім выпадку была выяўная нястача добрае волі таго, хто выдаў загад. Вынікам было, што мяне абвінавацілі ў непаслушэнстве ды быў прысланы яшчэ адзін загад аб звальненьні ад служэньня ў БАПЦ. І ад гэтага мамэнту аўтаматычна спынілася мая зь Мітрапалітам Андрэям умова на служэньне ў ягонай епархіі ды ягонае да мяне, як да вольнага сьвятара, права. З таго часу ягоныя загады й рэзалюцыі на мой адрыс уважаю за няважныя й для мяне незабавязальныя.

Тымчасам, калі Арх. БАПЦ Мікалай, на просьбу бальшыні прыхаджанаў парахвіі Жыровіцкае Божае Маці ў Гайленд Парку, часова пераняў яе пад сваю духовую апеку, тады ён дазволіў мне служыць часова на старым месцы, згодна з жаданьнем прыхаджанаў. І гэта, відаць, так разгневала Мітрапаліта Андрэя й ягоных дарадчыкаў, што яны, забыўшыся пра папярэдняе звальненьне мяне з БАПЦ ды спасылаючыся на г. зв. Сабор Епіскапаў у травені 1981 г., выдаюць пастанову аб звальненьні мяне й пазбаўленьні сану. Гэткае пакараньне сьвятара дапушчаецца толькі ў выпадку парушэньня царкоўных канонаў або злачынства супраць Царквы. Ня думаю, ці іншы сьвятар БАПЦ (прыкладам, у Бэльгіі, Аўстраліі або Лёндане) без агаворкі пераехаў-бы на другую парахвію.

Ці-ж гэты зьдзек над вольным сьвятаром ня сьветчыць аб злой волі тых, якія яго ўчынілі? Ці-ж можна вініць іншых за тое, што духоўны лідэр страціў лідэрства, аўтарытэт і прызнаньне сярод сваіх вернікаў?

Ці-ж за тое, што прыхаджане парахвіі Жыровіцкае Божае Маці крытычна ацанілі занятае становішча да іх царкоўнага кіраўнічага органу, трэба адлучаць іх ад Царквы, абзываць сьхізматыкамі, адшчэпнікамі ды іншымі няпрыстойнымі эпітэтамі? Царкоўная адміністрацыя мусіла-б ведаць, што Царква — гэта-ж жывыя людзі, якія маюць права ўгляду ў ейныя дзеяньні. Гэта пацьвярджае й сьв.. Амброжы, кажучы: „Царква — гэта пэўная форма справядлівасьці, агульнае права ўсіх. Яна супольна моліцца, супольна працуе, супольна выпрабоўваецца, **супольна кіруецца"** ... Бо-ж ніхто іншы як люд Божы стаіць на варце свае веры й перахоўвае ў сабе ейныя найстарэйшыя традыцыі саборнасьці. У Царкве голас народу — голас Божы, і толькі неразумны можа яму супрацівіцца. Прызнаюцца людзьмі толькі тыя лідэры, якія вядуць да праўды, згоды й адзінства.

На заканчэньне хачу шчыра падзякаваць усім людзям добрае волі, якія, зразумеўшы вытвараную атмасфэру, выказалі зразуменьне, шмат добрага сэрца й маральнага

((Працяг на б. 6-й)

СЫМПОЗІЮМ ПРА БЕЛАРУСКУЮ КУЛЬТУРУ

Пры Ратгерскім Штатавым Унівэрсытэце ў гор. Нью Бранcьвіку, штат Нью Джэрзі, адбыўся ў суботу 23 красавіка сымпозіюм на тэму „Беларускія культурныя традыцыі ў Амэрыцы". Былі прачытаныя пяць дакладаў:

др. Віктар Сяньkевіч — „Беларуская гістарычная й культурная спадчына";

др. Вітаўт Кіпель — „Беларусы ў Злучаных Штатах Амэрыкі";

др. Янка Запруднік — „Мэтадалёгія й практыка вывучэньня ў Амэрыцы беларускае спадчыны";

праф. Томас Бэрд — „Беларускі фальклёр і народныя традыцыі ў Амэрыцы";

мгр. Галіна Русак — „Цырыманіяльныя аспэкты беларускіх народных традыцыяў" (даклад быў ілюстраваны паказам слайдаў).

Слухачамі на сымпозіюме былі студэнты, журналісты й проста людзі, зацікаўленыя ў вывучэньні й працягваньні беларускіх традыцыяў.

Выдадзеная друкам і памастацку аформленая праграма сымпозіюму, была ілюстраваная фатаграфіямі жанчанаў у беларускіх народных касьцюмах.

Арганізатарам гэтае падзеі была сп-ня Галіна Русак, працаўніца бібліятэкі Ратгерскага Ўнівэрсытэту. Ньюджэрзійскі Камітэт Дапамогі Гуманітарным Навукам пакрыў арганізацыйныя выдаткі.

У дзень сымпозіюму адчыніліся дзьве выстаўкі: на першай, зробленай у супрацоўніцтве з Музеем імя Джэйн Воргіс Зымэрлі (у тым-жа будынку, дзе чыталіся й даклады) паказаныя беларускія народныя вырабы (вопратка, тканіны, паясы, у тым ліку й слуцкі пояс), а на другой (у бібліятэцы Даглескага Каледжу) выстаўленыя фатаграфіі (усе выкананыя сп. Аляксандрам Сільвановічам), што адлюстроўваюць беларускія традыцыі ў жыцьці ньюджэрзійскіх беларусаў. Абедзьве выстаўкі зробленыя на высокім прафэсійным узроўні, цудоўна аформленыя, іх прыемна абачыць; пратрываюць яны да 23 чырвеня.

Вялікую дапамогу ў правядзеньні сымпозіюму, арганізаваньні выставак, рыхтаваньні пачастунку далі сп-ні й сп-ры: Зора Кіпель, Тамара Кольба, Надзя Кудасава, Ірэна Рагалевіч-Дутко, Марыя й Пётра Кажуры, Валя Рагалевіч, сп-ня Балкоўская, Ніна Сільвановіч, Шура Сямёнава, Галіна Харавец, Нюра Русак, Янка Азарка, Галіна Бахар, Ната Русак ды іншыя.

Матар'ялы сымпозіюму будуць выдрукаваныя — праўдападобна, у сэрыі „Запісаў" Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва.

З.

НОВЫ ВУЧОНЫ

У сыботу 9 красавіка сёлета ў вялікай залі Сыднэйскага Ўнівэрсытэту сп. Юрка Качан атрымаў дактарат ў галіне геалёгіі. Свае

досьледы й доктарскую дысэртацыю Юрка зрабіў у Інданэзіі й Новай Гвінэі, дзе ён і цяпер працуе для амэрыканскае кампаніі Шэлл.

Жадаем новаму вучонаму добрага здароўя, шчасьця й удачаў як у навуковай працы, гэтак і ў сямейным жыцьці.

Вельмі шкада, што ў гэты ўрачысты дзень ня прысутнічаў ягоны Бацька, які памёр чатыры месяцы перад тым і які якраз зацікавіў Юрку геалёгіяй, вельмі шмат дапамог яму ў дасягненьні гэтае высокае навуковае ступені.

М.

БЕЛАРУСКАЯ АЎТАКЕФАЛЬНАЯ ПРАВАСЛАЎНАЯ ЦАРКВА

Парахвія Сьвятога Духа ў Дораты, Нью Джэрзі

Дораты, 14 сакавіка 1983

ВЫЯСЬНЕНЬНЕ

Гэтым падаю да агульнага ведама ўсіх вернікаў БАПЦ.

Дзеля таго, што Мітрап. Андрэй і ягоныя памочнікі, без майго ведама й дазволу, выкарыстоўваюць мае лісты ў сьвецкіх судох і рассылаюць асабіста вернікам БАПЦ, каб зьбаламуціць іх у адносінах да Архіеп. Мікалая, гэтым адкрыта сьцьвярджаю, што я ня быў правільна паінфармаваны. Мітрап. Андрэй і тыя, што яго акружаюць (а. В. Кендыш і а. Ян Бруцкі) цьвердзілі, што Архіеп. Мікалай старацца сьпіхнуць Мітрап. Андрэя і сам стацца мітрапалітам. Я бязь хістаньня і поўнасьцю верыў Мітрап. Андрэю.

Маючы на ўвазе дабро й цэласьць БАПЦ, падтрымоўваючы Мітрап. Андрэя й не праверыўшы закіды, я выслаў лісты да Архіеп. Мікалая, Мітрап. Андрэя і іншых. Аднак у ходзе справы я пераканаўся, што Мітрап. Андрэй сваёй дзейнасьцю і сьвецкімі судамі руйнуе нашую БАПЦ. Мітрап. Андрэй ня выкарыстаў усіх мераў, прадбачаных статутам БАПЦ, і канонаў Праваслаўнае Царквы, а адразу перадаў вырашаць справу ў сьвецкія суды, якія ў Праваслаўнай Царкве не дазваляюцца.

У травені 1982 г., як адбываўся сьвецкі суд у Нью Брансьвіку, Н. Дж., а. Ян Бруцкі змушаў мяне сьветчыць супраць а. А. Яноўскага. Я, як сьвятар, не пагадзіўся з сьвецкімі судамі.

Я прыйшоў да перакананьня, што Архіеп. Мікалай нічога не рабіў супраць Мітрап. Андрэя, каб заняць ягоны пасад. Архіеп. Мікалай выступіў толькі супраць сьвецкіх судоў і рабіў захады ў Мітрап. Андрэя, каб вырашаць справу царкоўным судом.

Я зьмяніў свой пагляд, папрасіў у Архіеп. Мікалая выбачэньня за крыўды, якія я ў свой час нерассудна спрычыніў яму і 20 верасьня 1982 г. папрасіў яго прыняць мяне пад сваю духовую апеку. Архіепіскап Мікалай, як запраўдны Архірэй і духоўны айцец, выбачыў мне і 23 кастрычніка 1982 г. прыняў мяне.

Мітраф. Прат. Карп Стар

ЦАРКОЎНЫ ПЕРАВЫБАРНЫ СХОД

У Кліўлендзе адбыўся 6 сакавіка справаздачна-перавыбарны сход парахвіі БАПЦ. Уступаючы старшыня парахвіяльнае рады сп. Я. Каваленка адчыніў сход. Айцец Міхась сказаў малітву. На старшыню сходу быў абраны сп. Я. Раковіч, на сакратара — сп. С. Карніловіч.

Із справаздачы сп. Каваленкі выніхала, што парахвіяльная рада прарабіла шмат працы, а галоўна— што пастаўлены ўжо прыгожы з эўфрасіньнеўскім крыжам помнік на беларускай сэкцыі гарадзкога могільніка.

Сп. Каваленка адзначыў, што за справаздачны пэрыяд парахвія папоўнілася колькімі новымі прыхаджанамі.

Фінансавую справаздачу зрабіў скарбнік сп. А. Яраховіч, зь якое вынікала, што каса папоўнілася на тры тысячы даляраў. Сп-чна Л. Міхальчык прачытала справаздачу рэвізійнае камісіі, зазначыўшы, што скарбнік зрабіў добрую работу. Управе гучнымі воплескамі была прызнаная падзяка.

У новую парахвіяльную ўправу былі выбраныя: С. Карніловіч — старшыня, А. Строчань — заст. старш., І. Каляда-Сьмірнова — сакратар, Я. Каваленка — скарбнік, В. Яцэвіч, Т. Кананчук, Я. Ханенка — сябры.

У рэвізійную камісію ўвайшлі: Л. Міхальчык, А. Яраховіч і К. Калоша.

За дэлегатаў на Надзвычайны Сабор БАПЦ абралі сп. сп. Янку Каваленку й Янку Раковіча. У дадатак праслухалі інфармацыю сп. Калошы аб другім судзе, пачатым а. Кендышам і Мітрапалітам Андрэем, ужо мясцовым у дадатак да фэдэральнага, пачатага раней. Абодвы суды — толькі за маемасьць, за грошы. Парахвіяне з абурэньнем выслухалі, што на іхную собскасьць пасягаюць няпрошаныя асобы ды пастанавілі рабіць усё магчымае, каб маемасьць засталася ў руках тых, хто яе будаваў і каму яна належыць.

П.

СХОД НЬЮЁРКАЎСКАГА АДДЗЕЛУ БАЗА

Як падаў бюлетэнь „Весткі й паведамленьні", выдаваны ньюёркаўскім аддзелам Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня (рэдактар-выдавец сп. Ал. Міцкевіч; № 24 з 22. III. 83), у Нью Ёрку 6 сакавіка сёлета адбыўся гадавы сход Акругі БАЗА. Вёў сход др. Янка Запруднік, за сакратара быў сп. Уладзімер Русак.

Папярэдняя ўправа Акругі (старшыня — сп. Ал. Міцкевіч) добра выканала свае абавязкі, за што сход аднадушна выказаў ёй падзяку. У новую ўправу ўвайшлі: А. Міцкевіч — старшыня, Ф. Бартуль — заступнік, К. Верабей — сакратар, М. Заморскі — скарбнік, А. Мацукевіч — сябра.

УДЗЕЛ У СЛАВЯНСКІМ КАНЦЭРЦЕ

У сыботу 26 лютага 1983 г. у Нью Ёрку адбыўся міжнацыянальны канцэрт на ўшанаваньне славянскіх кмпазытараў. Канцэрт, ладжаны Радай Славянскае Спадчыны Амэрыкі, дбыўся ў адной з заляў славутага Карнэгі Гол, музычнага цэнтру Нью Ёрку. Канцэрт быў адным зь мерапрыемстваў сёлетняга Тыдня Славянскае Спадчыны, які ладзіцца штагоду ад 1978 году, калі была заснаваная Рада Славянскае Спадчыны.

Беларускую песьню на канцэрце зь вялікай удачай прадстаўляў тэнар Данчык Андрусышын, які пад собскі акампанімэнт на гітары выканаў „Хлопец пашаньку пахае" (апрац. Ул. Мулявіна), „Вярозку" І. Лучанка й „Ручнікі" Пятрэнкі. Крытык газэты „Новое Русское Слово" В. Завалішын высака ацаніў выступленьне беларускага сьпевака.

У прыгожа выдадзенай да канцэрту ілюстраванай праграме, апрача інфармацыі пра дзесяць славянскіх групаў, што ўваходзяць у склад Рады, былі зьмешчаныя прывітальныя лісты ад Прэзыдэнта Злучаных Штатаў Рэйгана, губэрнатара штату Нью Ёрк, мэра гор. Нью Ёрку ды прадстаўнікоў іншых органаў мясцовае ўлады, згадваліся таксама леташнія ўрачыстасьці, якімі быў ушанаваны ў Нью Ёрку стогадовы юбілей Янкі Купалы й Якуба Коласа.

Ад самага пачатку дзейнасьці Рады Славянскае Спадчыны ў ейных мерапрыёмствах і ў ейным кіраўніцтве актыўны ўдзел бярэць Беларусы. Ад Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва даўгі час быў прадстаўніком др. Вітаўт Тумаш. Ад Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня сп-чна Раіса Станкевіч уваходзіць у кіраўніцтва Рады.

КАБ НЕ ЗАГУБІЛАСЯ Й НЕ ЗАБЫЛАСЯ

(Савецкія абвінавачаньні Коласу й Купалу. Працяг. Пач. гл. у №308-309)

„Мы бачым, што калі Ленін пiша аб кулаках, то кожны радок у яго прасякнуты пачуцьцём вялікай нянавісьці да іх, як клясавых ворагаў. Характэрнай зьяўляецца тут ужо сама па сабе вельмі мастацкая кумуляцыя эпітэтаў (кровопийцы, пиявки, пауки, вампиры); у Леніна, што ні слова, то ўдар мяча па ворагу. Кожны пісьменьнік павінен вучыцца гэтай вялікай нянавісьці да эксплёататараў, якая выцякала зь вялікай любві да эксплёатаваных.

У Коласа наадварот, замест гэтай нянавісьці заўважаецца ў адносінах да кулакоў шкодная дробнабуржуазная мяккацеласьць . . . (б. 159). (Піотуховіч, М. М., Тэма калгаснага будаўніцтва ў асьвятленьні розных клясавых напрамкаў сучаснай мастацкай літаратуры. **„Полымя"**, Менск, ліст.-сьнеж. 1931, б. 150-181)

**
*

„Другі этап БДТ І. Мы можам з упэўненасьцю сказаць, што другі этап працы тэатру (1921-1927 гады) праходзіць пад баявымі лёзунгамі нацыянал-дэмакратызму ў пастаноўцы такіх п'ес, як „Скарына, сын з Полацку", „Кастусь Каліноўскі", „Тутэйшыя" . . .

Нацыянал-дэмакратычным плянам дапамог рэжысэр Н. А. Папоў . . . Гэта асабліва выразна відаць зь яго пастаноўкі п'есы „Скарына, сын з Полацку", і становіцца зусім зразумелымі яго настойлівыя вымаганьні пастаноўкі п'есы „Тутэйшыя", якую два грамадзкія дыспуты канчаткова забракавалі як выразна шкодную контр-рэвалюцыйную п'есу" (б. 168, 170). (Рамановіч, Аўг., Праца і будні Беларускага Першага Дзяржаўнага Тэатру . . . 1920-30. **„Полымя"**, Менск, красавік 1931, б. 161-180).

**
*

„Ды вось яшчэ колькі пасажаў з тагачаснае беларускае літаратуры, зь якіх ясна відаць, што ўлада зламала і Коласа і Купалу:

**
*

„Колас піша: ,Мая літаратурная дзейнасьць, асабліва ў яе першы пэрыяд, выходзячы свaімі карэньнямі з часоў „Нашай Нівы", наскрозь прасякнута дробна-буржуазнымі нацыянал-дэмакратычнымі настроямі, таксама значна спрыяла росту і разьвіцьцю беларускага нацыянал-дэмакратызму . . .'

А вось другі сьведка, ня менш вядомы „нашанівец" Янка Купала: ,Распачаўшы з 1908 году надчас самае чорнае рэакцыі працаваць у „Нашай Ніве", я падпаў пад уплыў нашаніўскага дробна-буржуазнага і кулацкага адраджэнства, захапіўся гэтымі адраджэнскімі ідэямі нацыянал-дэмакратычнай дзяржаўнасьці і пачаў адбіваць іх у сваёй наступнай творчасьці, апісваючы, як штосьць цэлае, пазаклясавае, беларускі „народ", ідэалізуючы ў паасобных сваіх творах гістарычнае мінулае, значыць, фэадальна-панскае, зацямняючы гэтым самым клясавую сутнасьць сацыяльнае і нацыянальнае барацьбы за вызваленьне'". (Э. Гірчак, Нацыянал-дэмакратызм у беларускай мастацкай літаратуры. **„Полымя"**, Менск, люты 1931, б. 154)

**
*

„Купала, Колас, Бядуля — на працягу гадоў былі ідэолягі буржуазнага нацыяналізму. Правільная лінія партыі ў выхаваньні пісьменьніцкіх кадраў старэйшага пакаленьня . . . ды няспынная барацьба з нацыянал-дэмакратызмам прывялі да таго, што апошнія два гады сталі гадамі перабудовы і тых пісьменьнікаў, каторыя ў мінулым сталі на варожых да пралетарыята нацыянальных пазыцыях. Старэйшае пакаленьне пісьменьнікаў, Купала, Колас, Бядуля актыўна ўключыліся ў практыку сацыялістычнага будаўніцтва". (Клімковіч, М., Путь борьбы и побед белорусской советской литературы. **„Книга и пролетарская революция"**, Москва, № 5, 1934, б. 20)

**
*

„Аналіз творчасьці і Купалы, і Коласа, і Бядулі, і іншых нашаніўцаў паказвае, што старыя пісьменьнікі яшчэ значны час заставаліся ў коле ідэолёгіі адраджанізму. З-пад іх пяра мы атрымоўвалі або дапяваньне сьмфоніі мінуўшчыны або творы, варожыя сучаснасьці („Тутэйшыя" Я. Купалы, „Нашым ворагам" Я. Коласа і інш.) або творы, лакіраваныя пад сучаснасьць (Бядуля). Толькі інагды, як даніну часу, пры ўрачыстасьцях, дараць яны твор, які больш-менш адпавядае савецкай сучаснасьці . . .

Значны зрух ад сваіх старых пазыцый робіць Я. Колас . . ." (А Сянкевіч. Да гісторыі літаратурных організацый у БССР. **„Полымя"**, Менск, кастрычнік 1931, б. 136, 152)

**
*

Відавочна, што падобных цытатаў можна было-б падаць больш зь мясцовага друку, друку агульнасаюзнага, расейскамоўнага. Асабліва-ж пагромныя былі, прыкладам, працы, і даволі шмат, Лукаша Бэндэ — тагачаснага тэрору беларускіх пісьменьнікаў, Алеся Кучара ды шмат каго іншых. Пад гэтым жудасным ціскам Купала й Колас пісалі самабічавальныя лісты-артыкулы, якія шырака друкаваліся напачатку трыццатых гадоў.

І вось сёньня гэтая ўлада, якая нечалавечым спосабам пагвалтавала людзкія правы Купалы й Коласа, імкнецца прадставіць іх савецкімі паэтамі.

В. Зубкоўскі

ЛІСТ У РЭДАКЦЫЮ

(Заканчэньне з б. 5-й)

падтрыманьня мне ў гэты нялёгкі для мяне час.

Усе разам будзем маліць Усемагутнага Бога, каб паслаў супакой душам нашым ды аб'яднаў нас у нашай роднай Царкве, а кіраўніком Ейным падарыў здольнасьць спраўдліва кіраваць і навучаць Ягонае Праўды.

Красавік 1983 г.

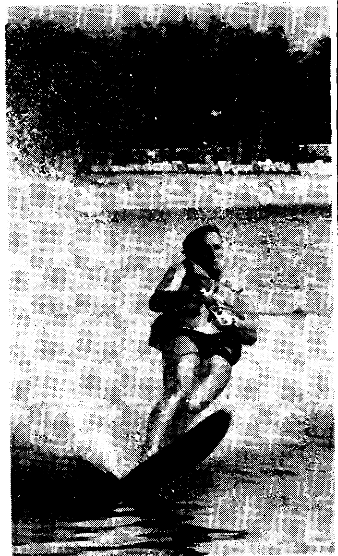
а. Аляксандар Яноўскі

ІНШЫМІ ВАЧЫМА НА К. КАЛІНОЎСКАГА

У зборніку „Выяўленчае мастацтва Беларусі" (Менск, выд. „Беларусь", 1981), у артыкуле Л. Дробава пад заг. „Мастакі Беларусі — слаўнаму 60-годзьдзю", чытаем (бб. 8-9):

„Нават пры беглым аналізе выстаўленых твораў нельга не адзначыць, што ў працах беларускіх мастакоў адчуваецца пульс сучаснасьці. Возьмем, напрыклад, творы гістарычнага жанру (палотны А. Марачкіна і У. Пасюкевіча аб Ф. Скарыне і А. Міцкевічу), якія расказваюць аб мінулым Беларусі. Калі глядзіш на 'Касінерау Каліноўскага' Л. Дударэнкі, нагадваецца вобраз Каліноўскага ў творах В. Волкава (20-я гады) і А. Гугеля (50-я гады). Бунтар-адзіночка, слаба зьвязаны з народам, — так ён адлюстраваны ў палотнах названых вышэй мастакоў. Цяпер-жа мы бачым праўдзіра, чалавека, які ўзьнёсшыся над сваім часам, узначаліў барацьбу народу супраць прыгнёту".

АНТОН БАРТУЛЬ

Антон Бартуль у Мэдытаранскім Клюбе ў Гаіты заняў у лютым сёлета першае месца ў спаборніцтве на водных лыжах.

КНІГА СТ. СТАНКЕВІЧА

Кніга др. Ст. Станкевіча пра Я. Купалу знаходзіцца ў друку й выйдзе да канца году сёлета.

АДКАЗ СП. Т. ЧУБАТАМУ

(У Аўстраліі)

Мы прачыталі Ваш артыкул „Беларуска-ўкраінскае супрацоўніцтва! На роздум Беларусам і Ўкраінцам".

Вашае меркаваньне, што „эгзыльныя ўрады ўсіх паняволеных Масквою народаў павінны як найхутчэй задзіночыцца ў супольны Саюз і давесьці-пераканаць Заходні сьвет, што толькі на ім, гэта значыцца на гэтым Саюзе ён „павінен апіраць сваю палітыку, а не на Маскве", не выдаецца нам справай рэальнай. Але Вы маеце рацыю, што Ўкраінцы й Беларусы — „прыродныя саюзьнікі". І супрацоўнічаюць яны ў шмат якіх выпадках, дзе для гэтага ёсьць людзі. Эгзыльныя ўрады БНР і УНР маюць шматгадовую традыцыю і дружбы і супрацоўніцтва. Мы не пераканаyя, аднак, што прапанаванае Вамі „абвешчаньне абодвума народамі сумленнага Саюзу ці сумленнае фэдэрацыі" пабольшыла-б тое беларуска-ўкраінскае супрацоўніцтва, якое практычна праводзіцца тут, на паўночна-амэрыканскім кантынэнце.

Ці заснаваньне беларуска-ўкраінскіх таварыстваў дружбы ў Аўстраліі — справа рэальная і ці тэткія таварыствы ўзмоцняць вызвольныя рухі беларускага і ўкраінскага народаў, пра гэта, бадай, найлепш могуць сказаць Беларусы і Ўкраінцы, што жывуць у Аўстраліі. Пад іхную развагу мы й перадаём Вашую прапанову, жадаючы пры гэтым удачы Вам і Вашым аднадумцам.

Рэдакцыя „Беларуса"

СЬВ. ПАМ. ВАСІЛЬ СЕМЯНЧУК

Адыйшоў на вечны супачын у веку 84 гадоў. Нарадзіўся 7 студзеня 1899 г. ў вёсцы Угалец, што каля Давід Гарадка на Палесьсі. Памёр 25 студзеня 1983 г. Пахаваны сьвятаром БАПЦ а. Міхаём на могільніку Рывэрсайд у Кліўлендзе побач із сваёй жонкай Эўфрасіньняй, якая памерла шэсьць гадоў таму. Асірацілі Нябожчык дачку Ніну зь сям'ёй ды трох сыноў — Кастуся, Аўгена й Язэпа зь сем'ямі. Належаў сьв. пам. Васіль Семянчук да мясцовага сэктару Рады БНР, да мясцовага аддзелу БАЗА й быў закладчыкам парахвіі Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы ў Кліўленьдзе.

На хаўтурнай бяседзе успамінамі На хаўтурнай бяседзе ўспаміналі Нябожчыка а. Міхась, др. Язэп Сажыч, сп. М. Ягаўдзік і матушка М. Войтанка. Усе прамоўцы характарызавалі яго як сьведамага Беларуса, дзейнага ў грамадзкім жыцьці.

Дык няхай яму будзе лёгкай вольная зямля Вашынгтону.

Прыяцель

СЬВ. ПАМ. АЛЯКСАНДАР БАГДАНОВІЧ

У Флярыдзе (ЗША) 4 красавіка 1983 г. неспадзявана памёр доктар Аляксандар Багдановіч. Пахаваны 8 красавіка на могілках Роял Пальм у Ст. Пітэрсбургу ў Флярыдзе.

Сьв. пам. др. А. Багдановіч нарадзіўся ў мястэчку Капыль на Беларусі ў 1898 годзе. Вучыўся ў Капылі, у Менску і ў Маскве, дзе ў 1928 г. скончыў мэдычны факультэт Маскоўскага Унівэрсытэту й быў пасланы на лекарскую працу ў Сібір, у Алтайскі край. Аднак працаваў ён там адно колькі год і, вярнуўшыся на бацькаўшчыну, заняў катэдру нутраных хваробаў і хірургіі Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту. На гэтым становішчы засьпела яго ў 1941 г. вайна.

Ваенныя падзеі, мабілізацыя, франтавая служба, нямецкая акупацыя Беларусі, ізноў Менск, а тады — Нямеччына, — гэткі быў шлях, добра ведамы сотням тысячаў Беларусаў, якіх вайна й зьвязаныя зь ёю падзеі параськідалі па сьвеце.

Апынуўшыся ў Нямеччыне, др. Багдановіч із сваёю жонкаю Галенай, вернай спадарожніцай ягонага жыцьця й працы напрацягу блізу 38-ёх гадоў, прысьвяцілі ўвесь свой час і сілы мэдычнай абслузе суродзічаў-Беларусаў у г. зв. беларускіх лягерох ДП. У сувязі з гэтым прыехалі яны ў ЗША адно ў 1956 г. і яшчэ раз мусілі пачынаць сваё жыцьцё ад пачатку, працуючы перш у Нью Ёрку, а тады ў штаце Нью Джэрзі.

Сваёй адданасьцяй працы й дапамогаю, дзе толькі было магчыма, суродзічам-Беларусам др. Аляксандар Багдановіч заслужыў на вялікую павагу ды прызнаньне ўсіх, хто яго знаў ці сустракаў.

Гады працы ў прымітыўных умовах Сібіру, вайна, фронт і зьвязаныя з гэтым нястачы й турботы, пакінулі ўрэшце свае сьляды на здароўі доктара Багдановіча: пачало дакучаць сэрца, адчувацца цяжар перажытых гадоў. І, адпрацаваўшы з жонкаю 14 гадоў у шпіталі ў Овэрбруку ў штаце Нью Джэрзі, др. Багдановіч выйшаў на пэнсію ды перабраўся ў Флярыду, на ўзьбярэжжа Мэксыканскае затокі ў г. Сэйнт Пітэрсбург.

Верны сваёй нястомнай прыродзе, ён і тутака ня чуўся „пэнсіянэрам", а дзе толькі можна дапамагаў суродзічам. Час бярэ аднак, як кажуць, сваё. І вось, пражыўшы на сьвеце 85 год, 4-га красавіка сёлета, сьветлай памяці др. Багдановіч раптоўна й неспадзявана скончыў свой цілёгкі жыцьцёвы шлях.

Беларусы, якіх у Сэйнт Пітэрсбургу й ваколіцах адно лічаныя асобы, склалі на сьвежай магіле Нябожчыка прыгожы вянок зь белчырвона-белых краскаў, пераваязаных гэткай самай істужкай із сьціплым напісам: „Ад Беларусаў".

Хай-жа лёгкай будзе дарагому Нябожчыку амэрыканская зямля!

Н. К.

СЬВ. ПАМ. АРКАДЗЬ КАЧАН

(13. V. 1921 — 4. XII. 1982)

Ад Рэдакцыі: Пра сьв. пам. А. Качана гл. таксама ў папярэднім нумары „Беларуса" (№308-309).

Неспадзяваную й перадчасную сьмерць сьветлае памяці Аркадзя Качана зь вялікім болем адчула прыбітая горам ягоная сям'я, ягоныя родныя. Боль і смутак носяць у сваіх сэрцах і шматлікія ягоныя прыяцелі ,знаёмыя ды ўся нашая беларуская грамада. Адыйшоў ад нас адданы сын, каханы муж і бацька, верны прыяцель, гарачы патрыёт. Мы ня будзем бачыць сярод нас ягонае постаці, але духам ён будзе з намі аж пакуль ня скончыцца й наш зямны шлях. Застанецца нам і ягоная спадчына — ягоная праца якую скромна й бязьінтэрэсоўна ахвяроўваў для людзей, што абкружалі яго, а пераважна для нашага беларускага грамадзтва.

Хіба найбольшы адбітак асобы памерлага застаўся ў беларускіх радыёперадачах у Сыднэі. У іх мы знойдзем ягоныя пагляды, думкі, ягоныя перажываньні й зацікаўленьні.

Працуючы са сьв. пам. Аркадзем Качаном больш за шэсьць гадоў над апрацоўваньнем праграмаў, мы мелі надзвычайную нагоду пазнаць ягоны характар, ягоную высакародную душу.

Нябожчык быў глыбака веруючым хрысьціянінам ў поўным значаньні гэтага слова. Ён быў спагадлівы й чулы, шчыра адгукаўся на чужое гора, заўсёды гатовы дапамагчы ў бядзе, незважаючы на сваю выгоду.

Сьв. пам. Аркадзь Качан быў глыбакадумаючым чалавекам, меў вялікі запас ведаў, цаніў чужыя пагляды, але прытрымваўся сваіх.

Ягонае стаўленьне да людзей было прыязнае, ветлівае й дзейнае; любіў таварыства, умеў пасьмяяцца, зажартаваць, але не абразіць. На жыцьцё глядзеў паважна, уважаў, што Бог даў яго чалавеку, каб нешта па сабе пакінуў — ня толькі жменьку попелу.

Душа Нябожчыка палымнела шчырай, гарачай і ахвярнай любасьцяй да свайго народу, да свае Бацькаўшчыны. Ён сьведама ціраз рызыкаваў сваім жыцьцём.

Хто дзе і як фармаваў і гартаваў гэтую высакавартасную людзкую адзінку — гэтага Чалавека ў найвышэйшым значаньні слова?

Сьв. пам. Аркадзь Качан свае дзіцячыя гады правёў у Парфіёнове на Пастаўшчыне. Бацькі — з прафэсіі абое настаўнікі — людзі высокіх духовых і маральных прынцыпаў, атуляюць свайго адзінага сына глыбокай бацькоўскай любоўю, старающа перадаць яму ўсё найлепшае зь сябе й закладаюць моцныя падваліны, на якіх надбудоўваецца й папаўняецца характар юнака, калі ён стыкнуўся з шырэйшым сьветам.

Вялікі ўплыў на ўражлівую душу малога мела беларускае асяродзьдзе зь ягонай адвечнай народнай мудрасьцяй, прыгажосьцю роднае прыроды, вобразы якое засталіся яму на цэлае жыцьцё. Яшчэ ня так даўно ён хацеў іх аднавіць, наведваючы лясы Канады й Скандынаўскага паўабтоку.

Калі настаў час адыйсьці спад бацькоўскае страхі, каб здабыць асьвету, ён наведваў спачатку дзісьненскую польскую гімназію, а ў 1941 г. скончыў дзесяцігодку ў Маладэчне.

Дзісна, стары беларускі горад, моцна падзеіла на ўяўленьне юнака. У Дзісьне ён спаткаўся таксама з др. Ст. Станкевічам, які вучыў там у гімназіі ды меў вызначальны ўплыў на далейшы кірунак жыцьця памерлага.

З прыходам Немцаў, як толькі пачалася арганізацыя беларускага самаўраду, Аркадзь Качан ідзе на службу сакратаром суду ў Глыбокім, дзе ягоны бацька Антон быў старшынём Самапомачы. Але разумеючы, што ў часе вайны трэба валодаць зброяй, запісваецца ўвесну 1942 г. на другі курс перашкаленьня ахвіцэраў, а ўвосень накіроўваецца ў Вялейку на каманьдзера роты. Тут на працягу двух гадоў бараніў вёскі Вялейскае акругі ад чырвоных бандаў. Якраз тут ён паказаў сябе як рыцар, бяз страху й дакору.

Улетку 1944 г. адступае ў Нямеччыну, уліваецца ў дывізію „Беларусь", якая ў красавіку 1945 г. здалася ў палон Амэрыканцам у Бавaрыі. Шмат хто з вайскоўцаў быў прымусова рэпатрыяваны ў Савецкі Саюз, аднак Аркадзю Качану ўдалося ўхіліцца ад гэткае долі.

Пражыўшы чатыры гады ў лягерох перасяленцаў у Нямеччыне, на пачатку 1950 г. эмігруе ў Аўстралію. Тут, спачатку цяжка зарабляўшы на штадзённы хлеб, нікколі не пакідаў грамадзкае працы, не забываўся пра свае абавязкі перад народам. Нябожчык уваходзіў у склад: Рады БНР, Экзэкутывы Этнічнай Рады Штату Новай Паўдзённай Валіі, Фэдэральнае Рады Беларускіх Арганізацыяў Аўстраліі быў даўгагадовым сакратаром Беларускага Аб'яднаньня ў Новай Паўночнай Валіі, закладчыкам і кардынатарам Беларускага Радыё ў Сыднэі. Ён таксама вёў шырокае ліставаньне. Із сваіх скромных ашчаднасьцяў даў ладную ахвяру на Беларускую Бібліятэку й Музэй імя Ф. Скарыны ў Лёндане. На унівэрсытэты Сыднэю, Новай Англіі, Макэры, Монаш і Нашэнал перасылаў літаратуру пра Беларусь паангельску й ніколі не зазначаў, што гэта ягоная асабістая ахвяра, а якраз наадварот — што гэта ахвяра Беларускае Арганізацыі.

Адыйшоў ад нас Чалавек зь вялікае літары. Жыцьцё сваё пражыў сумленна й справядліва, людзям ішоў насустрач, нікога ніколі не пакрыўдзіў і кожнаму быў гатовы служыць парадай і паслугай.

Сьпі, дарагі Сябра, няхай сьніцца Табе блакітнае беларускае паазер'е, за якое ваяваў і аб якім заўсёды лятуцеў — у нас аб Табе застанецца вечная памяць.

А. К-ая і М. Л.

ПАДЗЯКА

Гэтым шляхам складаем шчырую падзяку беларускаму грамадзтву ў вольным сьвеце за малітвы за супакой душы й выказаньне пашаны да нашага сына, бацькі, швагра сьв. пам. Аркадзя Качана ды за цёплыя спачуваньні ў нашым горы.

Дзякуем за Паніхіды, адслужаныя Высакапачэсным Уладыкам Мікалаем, Архіепіскапам БАПЦ, на просьбу Кастуся Акулы ў Таронцe 4. XII 1982 г., а таксама ў саракавы дзень па сьмерці.

Дзякуем а. Пралату Аляксандру Надсону за адслужаньне сьв. Літургіі ў Лёндане й Паніхіды над сьвежай магілай у Сыднэі, а таксама сп-ству Міхалу й Ваньдзе Махнач за сьв. Літургію, адслужаную на іхную просьбу ў царкве Хрыста Спаса ў Чыкага.

Дзякуем а. Сітніку і ўсім Беларусам Адэляйды, што маліліся разам зь ім, а таксама Беларусам і ўсім слухачом беларускае праграмы ў Ньюкастэлі за Паніхіды й малітвы.

Ад шчырага сэрца выказваем падзяку наступным арганізацыям і паасобным паважаным Суродзічам Беларусам: Старшыні Рады БНР др. Язэпу Сажычу, які ў лісьце да нас піша: „... Страта для Вас вялікая й цяжка акрэсьліць ці выразіць яе. Але гэтая страта таксама непамерная для асяродку беларусаў у Сыднэі й цэлай Аўстраліі і ўва ўсім вольным сьвеце. Асабіста страціў былога сябру-беларускага ахвіцэра (разам былі на беларускіх ахвіцэрскіх курсах), сябру Рады БНР, якую на маю долю выпала цяпер рэпрэзэнтаваць як выбранаму Старшыні. А як-жа пагадзіцца з думкаю, што больш не атрымаю такіх мілых, часам жартаўлівых, але з глыбокай думкай і сэнсам лістоў ад Аркадзя, або касэтку зь беларускіх радыёвых перадачаў."; сябром галоўнае ўправы Згуртаваньня Беларусаў ў Вялікабрытаніі, старшыні сп. Я. Міхалюку й заст. старшыні сп. А. Зданковічу; рэдакцыі газ. „Беларус" і працаўніком радыё „Свабода" — др. Запрудніку й праф. Адамовічу; управе Фэдэральнай Рады Беларускіх Арганізацыяў ў Аўстраліі; Беларускаму Цэнтральнаму Камітэту ў Вікторыі; Згуртаваньню Беларусаў у Паўдзённай Аўстраліі; Беларускаму Аб'яднаньню ў Новай Паўдзённай Валіі; працаўніком аддзелу Этнічнага Радыё ды ўсім прыяцелям і знаёмым, што прыслалі кветкі ці сваёй прысутнасьцяй на паніхідах і пахаванях аддалі апошнюю пашану Нябожчыку.

Дзякуем таксама ўсім прамоўцам над магілай і падчас жалобнага абеду.

Асаблівую падзяку выказваем сп. Міхасю Лужынскаму, які ўзяў на сябе абавязкі палагоджаньня справаў, зьвязаных з пахаваньні, і сп-ні Надзі Лужынскай за арганізацыю абеду ды ўсім паважаным спадарыням, што ёй памагалі. За залю на памінкі належыцца падзяка Беларускаму Клюбу ў Фэрфільдзе.

Вельмі дзякуем усім, хто склаў ахвяры падчас жалобнага абеду, ці выслаў беспасярэдня на вьдавецкі фонд „Беларуса", і сп-ні З. Станкевіч за ахвяру на Беларускую Бібліятэку ў Лёндане.

Блізкім сябром сьв. пам. Аркадзя, сп. Міколу Скабею й сп. Міколу Нікану з Мэльбурну, дзякуем за наведаньне і ўпрыгожаньне магілы кветкамі, сп. Аляксндру Калодку, сваяку Кастусю Акулу ды супрацоўнікам Беларускага Радыё сьв. пам. Аўгеньні Каранеўскай і сп. Міхасю Лужынскаму за прачулыя нэкралёгі.

Няхай Усявышні Вас усіх за гэта ўзнагародзіць.

Сям'я сьв. пам. Аркадзя Качана:
Маці Вера
Жонка Вольга
Сын Юрка з жонкай Іаннай
Швагры Мікола й Галя Сьвідэрскія

Просьба да дапішчыкаў:

Залучаючы фатаздымак разам з карэспандэнцыяй, калі можна, прысылайце чорна-белы — зь яго выходзіць выразьнейшая кліша. Бязумоўна, калі няма чорна-белага, мы ахвоча выкарыстаем і каляровы.

Рэдакцыя „Беларуса"

ВЕЧНАЙ ПАМЯЦІ ЖЭНІ КАРАНЕЎСКАЙ

Беларускай патрыётцы й няўтомнай нацыянальна-грамадзкай дзяячцы, што адыйшла ад нас у вечнасьць 30 сакавіка 1983 г. ў Аўстраліі, з выражэньнем глыбокага суму й найшчырэйшымі спачуваньнямі сям'і Нябожчыцы, замяж вянка на магілу складаюць дар у суме ста даляраў на Беларускую Бібліятэку й Музэй імя Францішка Скарыны ў Лёндане, Ангельшчыне, Ейны прафэсар зь Віленскай Беларускай Гімназіі й Ейная сяброўка

Вінцэнт і Раіса Жук-Грышкевічы

У ГОНАР ЕЙНАЕ ПАМЯЦІ

Вечная памяць Аўгеньні Каранеўскай, вернай супрацоўніцы майго памерлага мужа празь сем год ахвярнай працы пры беларускіх радыёперадачах у Сыднэі.

З глыбіні сэрца выказваем нашыя найшчырэйшыя спачуваньні маме Нябожчыцы сп-ні Агафе Воўк-Левановіч, дачцы Марылі, сыну Сьвятаславу ды сястры й швагру сп-ству Вользе й Станіславу Нарушэвічам з сынам Юркам.

Вольга Качан зь сям'ёй

СЬВ. ПАМ. АЎГЕНЬНЯ КАРАНЕЎСКАЯ

З глыбокім жалем падаём пра перадчасную сьмерць Аўгеньні (Жэні) Каранеўскае, актыўнае ўдзельніцы беларускага жыцьця ў Аўстраліі, карэспандэнткі газэты „Беларус" і дзейнае пашыральніцы беларускага друкаванага слова, супрацоўніцы беларускае радыёпраграмы ў Сыднэі і шчырае патрыёткі. Сям'і й сваяком Нябожчыцы выказваем глыбокае спачуваньне ў іхным горы.

Аляксандар Калодка
Рэдакцыя газэты „Беларус"

СЬВ. ПАМ. АЎГЕНЬНЯ КАРАНЕЎСКАЯ

З сумам, жалем і пачуцьцём вялізарнае страты паведамляем аб перадчаснай сьмерці Аўгеньні Каранеўскае 30 сакавіка сёлета пасьля працяглае хваробы на рака. Выказваем найшчырэйшыя спачуваньні маме, сыну, дачцы, сястры, швагру й пляменьніку.

Беларускі Радыёвы Камітэт у Сыднэі
Беларускае Аб'еднаньне Новае Паўдзённае Валіі

СЬВ. ПАМ. ЮРЫ НІКАН

У нядзелю 6-га сакавіка 1983 г., пасьля зацяглай хваробы сэрца, адыйшоў на вечны супачын ў Лёндане, Антарыё, Юры Нікан. Нябожчык не дажыў аднаго месяца да 74 гадоў. Яшчэ на пачатку лютага наведала яго родная сястра зь Беларусі.

Старэйшы брат Нябожчыка Мікола жыве ў Аўстраліі. Яму выказваем спачуваньні з прычыны страты брата.

Абрад пахавіннаў Юрага Нікана выканаў Арх. Мікалай з Таронта.

К.

СЬВ. ПАМ. АНТАНІНА БАГДАН

У чацьвер 20-га студзеня 1983 г. адыйшла на вечны супачын, на 84 годзе жыцьця, сьв. пам. Антаніна Багдан, з дому Вішнеўская. Доляндоля вайной закінула яе зь сям'ёй у Нямеччыну ,а пасьля ў Ангельшчыну. Антаніна моцна любіла сваіх дзяцей і спагадала маладняку, а таму дом Багданоў у Лёндане быў заўсёды перапоўнены, асабліва на Вялікдзень. Прыяжджалі ўсё з ваколіц, знаёмыя й новыя.

Даўжэйшы час сям'я Багданоў пражывала ў Канадзе, у правінцыі Антарыё, дзе сьв. пам. Антаніна пакінула ў смутку тры дачкі, аднаго сына й дзесяцёра ўнукаў. Абрад пахаваньня Нябожчыцы ў Пітэрборо выканаў Арх. Мікалай з Таронта. Сям'і Нябожчыцы выказваем спачуваньне.

К.

ВЕЧАР ПАМЯЦІ М. РАВЕНСКАГА

У Беларускім Інстытуце Навукі й Мастацтва ў Нью Ёрку 5 сакавіка сёлета адбыўся вечар памяці кампазытара Міколы Равенскага ў сувязі з 30-годзьдзем ад ягонае сьмерці (памёр у Бэльгіі 9-га сакавіка 1953 г.). Галоўны ўспамін пра Равенскага даў ягоны найдаўнейшы з усіх, што цяпер на эміграцыі, знаёмы й супрацоўнік зь літаратурнага боку праф. Антон Адамовіч. Сп. Адамовічу належыць даўжэйшы нарыс пра кампазытара, выдрукаваны яшчэ у 1961 г. ў выдаваным тады ў Нью Ёрку часапісе „Беларуская Моладзь". Нарыс гэты ды іншыя публікаваныя й няпублікаваныя матар'ялы ўвойдуць у кнігу ўспамінаў пра Міколу Равенскага, што плянуецца ў Інстытуце. Успаміны праф. Адамовіча былі дапоўненыя вучнямі й харыстамі камп. Равенскага зь Нямеччыны ды Бэльгіі.

● **Другое выданьне Руска-беларускага слоўніка (2 тамы).** У слоўніку 108 тыс. лексічных адзінак (беларуская частка мае больш за 300 тысячаў словаў і 5770 фразэалягізмаў). Першае выданьне гэтага слоўніка выйшла ў 1953 г. і мела 86 тыс. лексічных адзінак. Слоўнік вырас лікам словаў, але зьменшыўся тыражом: першае выданьне выйшла тыражом 50 тыс. экзэмпляраў, а другое — 40 тыс. **(ГР № 27, 8.VII.82)**

КУПАЛЬСКАЯ ВЕЧАРЫНА

У Беларускім Грамадзкім Цэнтры ў Саўт Рывэры адбудзецца „Купальская Вечарына" ў **субоці 18-га чырвеня** (пачатак а 8-й гадзіне ўвечары). Вечарыну ладзіць Арганізацыя Беларуска-Амэрыканскае Моладзі й запрашае ўсіх да ўдзелу. Будзе багаты буфэт. Уступ: 7 дал. ад асобы, ад студэнтаў — 4 дал.

НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ МЯНШЫНІ ПОЛЬШЧЫ

Польская афіцыйная статыстыка не прызнае існаваньня ў Польшчы нацыянальных меншыняў. Хоць перапіс жыхарства 1952 г. і меў пытаньне пра нацыянальнасьць, дадзеныя пра няпольскія нацыянальнасьці апублікаваныя ня былі. Польскія ўлады напорна трымаюцца пагляду, што грамадзтва Польшчы этнічна аднароднае, і гэтая прэтэнсія служыць тэарэтычнай асновай для палянізацыйнае палітыкі. Тым ня менш, у неафіцыйных выданьнях праблема існаваньня няпольскіх нацыянальнасьцяў у Польскай Народнай Рэспубліцы абмяркоўваецца, пішуцца пра гэта артыкулы й кнігі.

У беластоцкай газэце „Ніва" (№ 29 за 19.IX.82) зьмешчаная першая зь дзьвюх частак рэцэнзіі на кніжку Кшыштафа Вазьнякоўскага „Нацыянальныя меншыні ў краявідзе культуры Народнай Польшчы". Рэцэнзэнт Міхась Шаховіч піша, што аўтар кнігі „стараецца асьведаміць, што з самага пачатку сацыялістычнай рэчаіснасьці ў культурным жыцьці Польшчы ёсьць традыцыі й элемэнты іншых культур, дае нарыс культурнага й грамадзкага жыцьця, з асаблівым выдзяленьнем літаратурнага руху ўсіх нацыянальных меншасьцяў і этнічных груп" (усіх 14).

Рэцэнзэнт, адзначыўшы, што „найбольш у Польшчы жыве Украінцаў" (180-200 тыс.), піша гэткае пра Беларусаў:

„Другімі па колькасьці зьяўляюцца Беларусы. Вазьнякоўскі падае лік паводля А. Квілецкага й Е. Бычкоўскага ('Нацыянальныя меншасьці ў Народнай Польшчы') 180 тысяч. Беларуская Савецкая Энцыкляпэдыя (т. 2, Мінск, 1970, с. 261) гаворыць аб 200 тысячах. Сакрат Яновіч пры сваёй публікацыі "Nasi Białorusini" (**Gazeta Współczesna**, 3-4-5.IV.81), спасылаецца на 250 тысяч, а М. Косман у „Гісторыі Беларусі" (выйшла папольску ў Вроцлаве ў 1979 г. — рэд. „Б-са") гаворыць, што ў 1956 г. ў Польшчы было толькі 150 тысяч Беларусаў. Бяручы за асноўны крытэры мову, дык трэба сказаць, што кожны другі жыхар Беласточчыны карыстаецца беларускім дыялектам (агульны лік 614,1 тыс.). (...) Беларусы знаходзяцца ў адной групе і жывуць у межах сёньняшняга Беластоцкага ваяводзтва, а таксама часткова ў Сядлецкім і Белападляскім. Ёсьць нязначныя групы Беларусаў у Варшаве, Гданьску й Любліне. Зьявіліся яны там у выніку пошукаў працы, а таксама вучобы ў вышэйшых школах".

Далей рэцэнзэнт, падаўшы асноўныя факты пра грамадзка-арганізацыйнае жыцьцё Беларусаў ды пра абмяжоўваньне беларускае дзейнасьці польскімі ўладамі (гл. „Беларус" № 288, сакавік 1981, арт. „Здушваньне беларускае культуры ў Польшчы"), піша, што „пры галоўным праўленьні Беларускага Грамадзка - Культурнага Таварыства шырока разьвіты самадзейны рух. Ёсьць 11 тэатральных калектываў, 6 вакальна-інструмэнтальных, 19 фальклёрных і 1 харавы—Васілёкі' ў Бельску Падляскім. Таварыства мае 175 сваіх гурткоў. Членамі зьяўляюцца ў асноўным людзі маладыя. Апошнім часам (красавік 1982 г.) пры БГКТ стварылі этнаграфічную сэкцыю, якая занялася ахоўай помнікаў народнай культуры Беларусаў у Польшчы. З увагі на тое, што навуковы гурток не працуе (дзейнасьць яго была абмежаваная), сэсіі, прысьвечаныя польска-беларускім літаратурным і культурным сувязям, адбываюцца пад эгідай Аддзелу культуры і мастацтва пры Ваяводзкай управе ў Беластоку, клюбу Саюзу польскіх пісьменьнікаў і Ваяводзкага саюзу 'Пакс'.

ДАПАМОГА БЕЛАРУСАМ У ПОЛЬШЧЫ

Падаем да ведама, што беларуская Дапамаговая Арганізацыя нясьпынна пасылае дапамогу суродзічам у Польшчы. На працягу першага квартала сёлетняга году наступныя асобы склалі ахвяры:

1. Юхнавец Я. .... ам. дал.20.00
2. Шчэцька В. 10.00
3. Уортс К. 20.00
4. Адамовіч А. 100.00
5. Станкевіч Р. 100.00
6. Андрусышына Ю. 50.00
7. Норык Э. 50.00
8. Русак Н. 100.00
9. Рамана А. 70.00
10. Бартуль В. 60.00
11. Шукелайць А. (Заміж кветак на магілу с.п. А. Кудасава) 25.00
12. Пракопчык Н. .. кан. дал. 20.00
13. Аляксандровіч К. ....ам. д. 10.00
14. Грэбень М. 20.00
15. Красоўскі С. 10.00
16. Стагановіч Л. 50.00
17. Астроўскі В. 30.00
18. Жызьнеўскі Н. 10.00
19. Протас А. 10.00
20. Валкевіч Ч. 10.00
21. Гуткоўскі Я. 10.00
22. а. А. Яноўскі 30.00
23. Стагановіч А. 10.00
24. Балкоўскі А. 10.00
25. Дубяга А. 10.00
26. Харавец У. 10.00
27. Сільвановіч А. 10.00
28. Дубяга В. 10.00
29. Кажура П. ....НН 10.00
30. Тулейка М. 10.00
31. Літвіненка Я. 5.00
32. Місюль Я. 5.00
33. Ланіловіч Б. 10.00
34. Субота А. 10.00
35. Сьлюка У. 5.00
36. Азарка Я. 10.00
37. Навагродзкі Я. 10.00

Дапамогу ў іншай форме далі таксама наступныя асобы:

а. А. Яноўскі — матар'яламі на апакоўваньне пачкаў,

пп. У.Набагез — лекамі,

В. Шчэцька, А. Мацукевіч, К. Норык, Ю. Андрусышына — вопраткай.

За першы квартал сёлетняга году Дапамаговая Арганізацыя выслала 36 пачкаў ды дзьве грашовыя дапамогі. У пачках пасылаецца вопратка, абутак, кава, какао, мыла ды, пры патрэбе, лекі.

У нашай папярэдняй справаздачы (гл. „Беларус" №308-309) мы назвалі людзей, што ўзялі сабе адрасы аднае ці больш сем'яў на Беласточчыне й рэгулярна ім дапамагаюць. На працягу 1982 г. гэткім парадкам было выслана 29 пачкаў, грашовую вартасьць якіх (у далярах) падаём ніжэй, згодна з атрыманымі рахункамі:

1. Русак Н. 60.00
2. Адамовіч А. 368.20
3. Станкевіч Р. 103.30
4. Норык Э. 73.76
5. Кажан Л. 54.78
6. Андрусышын Д. 59.95
7. Бартуль В. 62.00
8. Каханоўская Я. 24.96
9. Андрусышына Ю. 73.75
10. Верабей М. 50.00

Дарагія Суродзічы, як бачыце з нашых справаздачаў, мы працуем бесьперапынна. Водгук ад тых, хто дастае пачкі, вельмі вялікі — яны ўсім Вам шчыра дзякуюць ня толькі за матар'яльную дапамогу, але й за маральнае падтрыманьне. Нажаль, у нас у касе засталося цяпер толькі 20 даляраў! Дык зварачаемся йзноў да ўсіх Вас, Беларусаў у вольным сьвеце, **памажэце нам памагаць нашым.**

Калі ласка, перасылайце ахвяры на адрас:

Mrs. A. Romano
172 Mill Spring Rd.
Manhasset, N. Y. 11030

Юля Андрусышына
Алла Орса-Рамана

ДАПАМОГА ЛАРЫСЕ ГЕНІЮШ

На пачку для паэткі, вечная Ёй памяць, склалі наступныя асобы:

1. З. Кіпель 20.00
2. М. Заморскі 20.00
3. В. Кажан 5.00
4. А. Міцкевіч 10.00
5. В. Міцкевіч 5.00
6. М. Верабей 5.00
7. В. Русак 10.00
8. Г. Паланевіч 3.00
9. М. Кунцэвіч 5.00
10. А. Шукелойць 10.00
11. Ф. Бартуль 142.79

Разам: 235.79

В. Бартуль

ПАДПІСКА Й АХВЯРЫ
на выданьне збору твораў МІХАСЯ КАВЫЛЯ

Атрымана ў хранілягічным парадку да 1 красавіка 1983 г. (Працяг)

84. Верабей К. .... $ 20.00
85. Рамана А. і Ф. 30.00
86. Протас А. 20.00
87. Машанскі У. 20.00
88. Станкевіч З. 10.00
89. Орса Г. 20.00
90. Грэбень М. 20.00
91. Наумовіч М. 50.00
92. Касмовіч Д. 20.00
93. Шыбут Хв. 20.00
94. Куліковіч-Градэ Н. 25.00
95. а. Яноўскі А. 20.00
96. Касьцюкевіч А. 5.00
97. Пеляса У. 20.00
98. Мярляк К. 20.00
99. Станкевіч Р. 50.00
100. Конюх П. 20.00
101. Арашкевіч Б. 20.00

Падпісны ліст з гор. Саўт Рывэру (зьбіральнік сп. Ігар Шчорс)

102. Беларускі Грамадзкі Цэнтар 250.00
103. Сітнік У. 20.00
104. Касьцюк С. 20.00
105. Высоцкі Л. 20.00
106. Валадкевіч У. 20.00
107. Цупрык І. 20.00
108. Дзехцяроў А. 20.00
109. Антонаў А. 20.00
110. Сенька М. (другі раз) .. 40.00
111. Шчорс І. 20.00
112. Палюховіч М. 20.00
113. Арцюшэнка Р. 20.00
114. Літаровіч Л. 20.00
115. Цярпіцкі В. 20.00
116. Аўдзей І. 20.00
117. Касьцюк М. 20.00
118. Рагалевіч С. 20.00
119. Гурын А. 20.00
120. Філістовіч А. 20.00
121. Навумчык Дж. 20.00
122. Сянькевіч А. 20.00
123. Бахар М. 20.00
124. Манцывода М. 20.00

Разам: $ 1120.00

Разам з папярэдняй падпіскай і ахвярамі агульная сума на 1 красавіка 1983 году

$ 3,936.00

Падпіску й ахвяры просім слаць на адрас:

Byelorussian Institute of Arts and Sciences, Inc.
239 Springfield Ave.
Rutherford, N. J. 07070

МОЖНА ВЫПІСАЦЬ
зь Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва

Янка Купала. Спадчына. Выбар паэзіі. Нью Ёрк-Мюнхэн, выд. „Бацькаўшчына", 1955. 497 б. .... дал. 30.00

Янка Купала. Раскіданае гняздо. Мюнхэн, выд. „Бацькаўшчына" 1953. 74 б. 5.00

Янка Купала. Тутэйшыя. Мюнхэн, выд. „Бацькаўшчына", 1953. 84 б. 5.00

Якуб Колас. Новая зямля. Паэма. Мюнхэн-Нью Ёрк, БІНіМ і выд. „Бацькаўшчына", 1952. 246 б. 10.00

Якуб Колас. Сымон Музыка. Паэма. Мюнхэн, выд. „Бацькаўшчына", 1955. 214 б. .. 15.00

Алесь Гарун. Матчын дар. Нью Ёрк-Мюнхэн, БІНіМ, 1962. 270 б. 10.00

Максім Багдановіч. Вянок паэтычнае спадчыны. Нью Ёрк-Мюнхэн, БІНіМ-„Бацькаўшчына", 1960. 194 б. 10.00

Аўген Калубовіч, укладальнік і рэдактар. Янка Купала і Якуб Колас. Вянок успамінаў пра іх. ЗША, 1982. 81 б. 5.00

Алесь Салавей. Нятускная краса. Збор твораў. Нью Ёрк-Мэльбурн, БІНіМ, 1982. 373 б. .. 20.00

Я. Запруднік і Т. Э. Бэрд. Паўстаньне на Беларусі 1863 году: „Мужыцкая Праўда" й лісты „з-пад шыбеніцы". Тэксты й камэнтары. Нью Ёрк. Выданьне Фундацыі імя Пётры Крэчэўскага, 1980. 70 б. 5.00

Васіль Быкаў. Мёртвым не баліць. Аповесьць. ЗША, 1965. 178 б. 10.00

Натальля Арсеньнева. Між берагамі. Выбар паэзіі. Нью Ёрк-Таронта, БІНіМ, 1979. 392 б. 20.00

Аўген Калубовіч. Мова ў гісторыі беларускага пісьменства. Мюнхэн-Лёндан, 1974-1978. 2 часткі, 238 б. 10.00

Vitaut Kipel. Byelorussian Americans and their communities of Cleveland. Cleveland, Cleveland State University, 1982. 184 p. 10.00

Valentina Pashkievich. Fundamental Byelorussian. Book 1, Book 2. Toronto, Byelorussian-Canadian Coordinating Committee, 1974, 1978. .. .. 30.00

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД "БЕЛАРУСА"

І. Працяг справаздачы за студзень 1983 г.

ЗША

1. В. і М. Махначы .... $ 50.00
2. М. Міраковіч 20.00
3. Н. Жызьнеўскі 20.00
4. Я. Крэсла 12.00

Разам: $102.00

2. У лютым 1983 г. падпіска й ахвяры:

ЗША

Прыслана беспасярэдне ў Рэдакцыю:

1. К. Шэлест .... $ 50.00
2. П. Драздоўскі 40.00
3. В. Багдан 25.00
4. К. Мярляк 25.00
5. Т. Шыбут 20.00
6. В. Захаркевіч 10.00
7. Я. Запруднік 10.00
8. В. Ярашэвіч 10.00

АЎСТРАЛІЯ

За калядныя прывітаньні: (Працяг)

1. М. Бакуновіч .... аўст. дал. 20.00
2. Л. Грыцай .... аўст. дал. 20.00
3. М. Лужынскі .... аўст. дал. 20.00
4. Я. Гавенчык .... аўст. дал. 15.00
5. С. і О. Нарушэвічы аўст. д. 15.00
6. А. Каранеўская.. аўст. дал. 15.00

Разам: аўст. дал. 105.00
ам. дал.. 93.07

7. П. Трысмакоў за продаж газэты: ...... ам. дал. 21.59

Разам: ам. дал. 114.66

КАНАДА

1. М. Пашкевіч .... $ 12.00
2. Л. Пашкевіч 12.00
3. В. і М. Пашкевіч 11.00
4. А. Пятроў 12.00
5. А. Ціхановіч 10.00

Разам: $57.00

Усяго разам у лютым: $361.66

3. У сакавіку 1983 г. падпіска й ахвяры:

АНГЕЛЬШЧЫНА

Праз сп. А. Лашука:

Ахвяры:

1. А. Лашук .... анг. ф. 5.00
2. П. Пухоўскі .... анг. ф. 5.00
3. А. Якубовіч .... анг. ф. 5.00
4. З. Санта .... анг. ф. 4.50
5. Б. Сыльван .... анг. ф. 3.50
6. Ю. Весялкоўскі .... анг. ф. 2.50
7. Н. Ласоўскі .... анг. ф. 1.50

Разам: анг. ф. 27.00
Падпіска: анг. ф. 184.00

Разам з Лёндану ў ам. дал. 276.00

Сабрана на сьвяткаваньні 25-га Сакавіка ў Нью Ёрку:

1. Ф. і В. Бартуль .... $ 100.00
2. Ул. Набагез $100.00
3. М. Заморскі 100.00
4. А. і Л. Дубовік 30.00
5. В. Станкевіч 30.00
6. Р. В. 20.00
7. Р. Станкевіч 20.00
8. Л. Корчык 15.00
9. Л. Норык 15.00
10. а. А. Яноўскі 10.00
11. М. Абрамчык 10.00
12. Я. Азарка 10.00
13. Я. Каханоўская 10.00
14. В. і Л. Кажан 10.00
15. А. Костэр 10.00
16. А. Мацукевіч 10.00
17. К. Мярляк 10.00
18. А. Ярашэвіч 10.00
19. Ул. Русак 10.00
20. Р. Сямёнава 10.00
21. Л. Стагановіч 10.00
22. З. Станкевіч 10.00
23. А. Шукелойць 10.00
24. Н. і Э. Уліх 10.00
26. Я. Запруднік 10.00
27. П. Кажура 5.00
28. Н. Орса 5.00
29. С. Гутырчык 5.00
30. А. Субота 5.00
31. Р. К. 2.00
32. Е. 2.00
33. Ананімна 2.00
34. Я. Юхнавец 1.00
35. У. Шульжыцкі 1.00

Разам: $ 628.00

БЭЛЬГІЯ

1. П. Барысік .... б. фр. 500.00
2. Я. Жучка .... б. фр. 500.00

Разам: б. фр. 1000.00
Разам у ам. дал.: $ 20.81

ЗША

Прыслана беспасярэдне ў Рэдакцыю:

1. В. і М. М. .... $ 50.00
2. С. Антонік 50.00
3. А. Філістовіч 30.00
4. М. Грэбень 20.00
5. І. Каханоўская 20.00
6. Н. Куліковіч 20.00
7. За клішу сьв. пам. Дзімы Сямёнава 20.00
8. а. В. Кендыш 12.00
9. Сп-ня Сак 20.00
10. Ул. Дутка 20.00
11. М. Кунцэвіч 20.00
12. П. Конюх 10.00

Разам: $ 292.00

АЎСТРАЛІЯ

Падпіска й ахвяры:

1. У. Сідлярэвіч .... аўстр. дал. 20.00
2. М. Яўневіч 20.00
3. М. Шэка 20.00
4. П. Гуз 20.00
5. Я. Груша 20.00
6. М. Субач 18.00
7. А. Грынко 10.00

Разам: 128.00
У ам. дал. $110.75

М. Нікан (заміж кветак на магілу с. п. брата Юркі) ..аўстр. дал 20.00

Заміж васількоў на магілу с. п. А. Каранеўскае:

1. В. Качан .... аўстр. дал.50.00
2. Беларускі Радыёвы Камітэт 100.00
3. А. Калодка 10.00
4. М. Скабей 10.00
5. М. Нікан 10.00

Разам: аўстр. дал. 180.00

Папраўка

У агульнай суме 86.07 ам. даляраў, якую мы дасталі ад Бояр Энджынірынг з Ангельшчыны, былі, апрача грошай ад сп.. М. Баяроўскага, таксама грошы наступных асобаў:

1. сп. Міхальчык 15.00
2. В. Карніловіч 15.00
3. П. Мятла 7.50

Усім ахвярадаўцам, падпішчыкам і прадстаўнікам газэты шчыры беларускі дзякуй!

Выдавецтва „Беларуса"

ЧЭКІ НА „БЕЛАРУСА"

Просьба да ўсіх:

Перасылаючы грошы на газэту „Беларус", калі ласка, выпісвайце чэкі на Bielarus (а не Byelorussian Newspaper ці йнакш). Пажадана таксама, каб грошы перасылаліся ў амэрыканскіх далярах — гэта аблягчае банкаўскія транзакцыі й зашчаджае час супрацоўнікам рэдакцыі для іншых грамадзкіх патрэбаў. Ухіляйцеся таксама ад перасыланьня банкнотаў у мясцовай валюце. Найлепшая форма грашовага пераказу — чэк у ам. далярах.

Рэдакцыя „Беларус"

● **Першы выпуск „Гістарычнага слоўніка беларускае мовы"** (мова беларускіх пісьмовых помнікаў XV-XVIII стагодзьдзяў). Як падала газэта „Голас Радзімы" (№13, І.IV.82), „першыя тры выпускі 'Гістарычнага слоўніка беларускай мовы' здадзены ў выдавецтва, яшчэ тры рэдагуюцца. Усяго-ж мяркуецца выдаць 30-35 выпускаў, якія будуць выходзіць у сьвет на працягу бліжэйшых дзесяцігодзьдзяў. У завершаным выглядзе 'Гістарычны слоўнік беларускай мовы' — гэта шматтомнае выданьне, дзе ў альфабэтным парадку будзе размешчана ўсё зафіксаванае ў помніках старажытнай беларускай пісьменнасьці Беларусаў лексічнае багацьце нашай мовы. Кожнае слова суправаджаецца тлумачэньнем або перакладам на сучасную беларускую мову, далей прыводзіцца дастатковая колькасьць прыкладаў-сказаў, якія ілюструюць ужываньне яго ў помніках розных пэрыядаў і жанраў".